

UCHWAŁA NR LII/337/23
RADY MIEJSKIEJ W GONIĄDZU

z dnia 9 lutego 2023 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022 – 2027 z perspektywą do roku 2030

Na podstawie art. 10 f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40), Rada Miejska w Goniądzu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022 – 2027 z perspektywą do roku 2030” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXXVI/269/17 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 18 października 2017 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2016-2026.

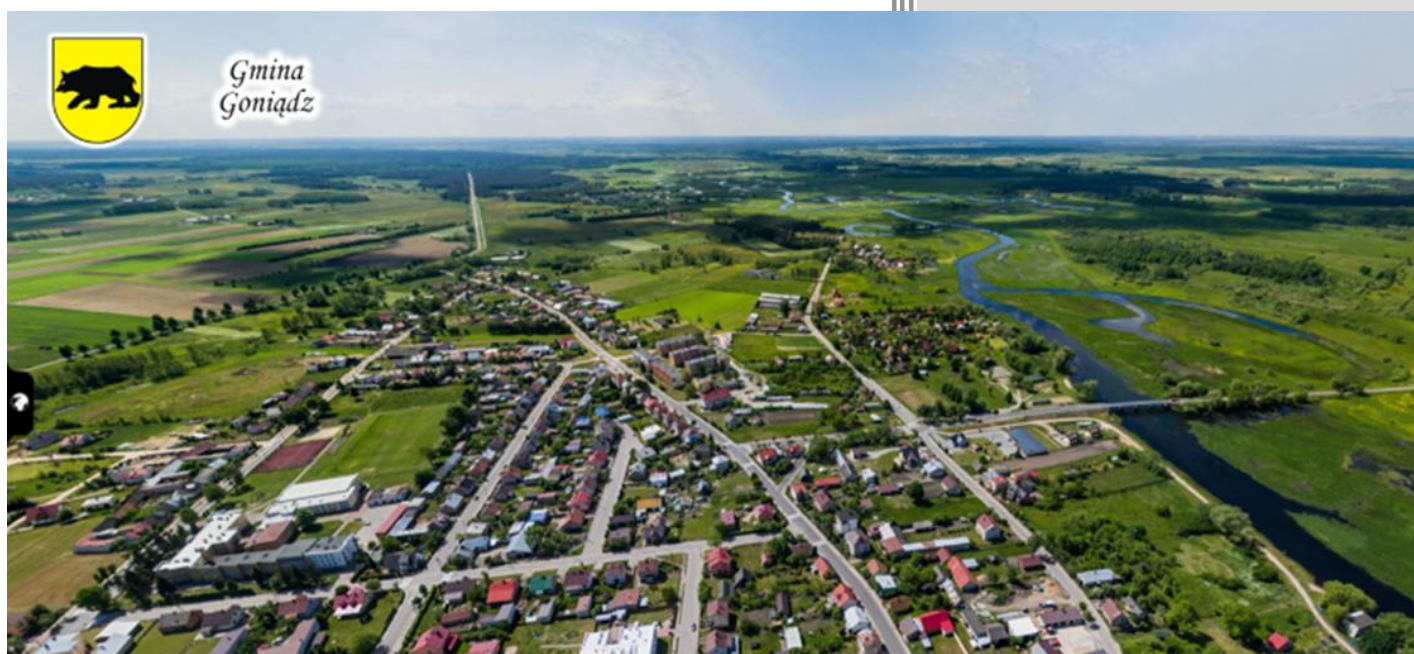
§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Goniądza.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Tomasz Jędrzejczak

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GONIĄDZ NA LATA 2022-2027 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030

GMINA GONIĄDZ
POWIAT MONIECKI

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ.....	8
2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA.....	8
2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE.....	8
2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE	10
2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE.....	11
2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE.....	13
2.1.5. WALORY KULTUROWE	18
2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	18
2.1.7. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	19
2.2. SFERA SPOŁECZNA.....	20
2.2.1. DEMOGRAFIA	20
2.2.2. WIEK MIESZKAŃCÓW.....	21
2.2.3. MIESZKAŁNICTWO.....	21
2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW	22
2.2.5. BEZROBOCIE	23
2.3. SFERA GOSPODARCZA	24
2.3.1. ROLNICTWO	24
2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	25
2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE	25
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	26
2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA	26
2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	26
2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI	28
2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, TELEINFORMATYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA	29
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	30
2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI	30
2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA	32
2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA.....	33
2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ	33
2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	34
2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE	34

2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT	35
3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY GONIĄDZ	42
3.1. WIZJA ROZWOJU	42
3.2. MISJA ROZWOJU.....	43
3.3. CELE STRATEGII.....	45
3.4. PLANOWANE PROJEKTY	54
4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	56
5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII.....	59
5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ.....	59
5.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	64
6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	68
7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	71
8. PROCES TWORZENIA STRATEGII.....	72
9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW	73
ZAŁĄCZNIK NR 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ.....	74

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz została przygotowana zgodnie z art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem zapisów poradnika opracowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”.

Podstawę prawną do jej przygotowania stanowi uchwała nr XL/246/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 09.02.2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym konsultacji.

Strategia jest efektem prac zespołu zadaniowego. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową. Została opracowana w oparciu o metodę partycypacyjną. W celu jej przygotowania przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami, zorganizowano także badanie ankietowe mające na celu zebranie informacji na temat oczekiwanych kierunków rozwoju analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Goniądz, a także jest spójny z dokumentami wyższego rzędu. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowymi aktami prawnymi wykorzystywanymi podczas przygotowania Strategii były: ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1057 z późn. zm.). Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 składa się z trzech głównych części:

- 1) wniosków z diagnozy strategicznej;
- 2) określenia strategii rozwoju, w tym wizji i misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań strategicznych i oczekiwanych rezultatów ich realizacji;
- 3) określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań.

W drugiej części przedstawiono plan działań Gminy Goniądz do 2030 roku w oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy. W części tej określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane cele strategiczne.

W trzeciej części określono podstawowe kierunki dalszej polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni gminy.

Przy formułowaniu Strategii wzięto pod uwagę założenia obowiązujących dokumentów strategicznych i aktów prawnych wyższego rzędu oraz dokumentów obowiązujących na terenie Gminy Goniądz, tj.:

- 1) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. (Przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.)
- 2) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 przyjęta przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.
- 3) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.

- 4) Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.
- 5) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.
- 6) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.
- 7) Polityka energetyczna Polski do 2040 r. zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 lutego 2021 r.
- 8) Krajowy Plan na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r.
- 9) Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2014 r.
- 10) Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. (Zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17.11.2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 2368) obowiązujące plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (aPGW), opublikowane w formie rozporządzeń w 2016 roku zachowują swoją moc prawną do 22 grudnia 2022 r.).
- 11) Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.
- 12) Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy.
- 13) Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.) ogłoszona Komunikatem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 grudnia 2021 r. (M.P. z 2021 r., poz. 1200).
- 14) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.
- 15) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego zmieniony uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 2777, poz. 3270).
- 16) Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20.12.2013 r. Jego ostatnią aktualizację przyjęto uchwałą Nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2022 r.

- 17) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 r. przyjęty uchwałą Nr XXXVI/474/2021 z dnia 29 listopada 2021 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.
- 18) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Goniądz zatwierdzone uchwałą Nr XLI/299/18 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 9 kwietnia 2018 r.
- 19) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie Gminy Goniądz.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ

Zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano więc analizy sfery przestrzenno-środowiskowej, społecznej i gospodarczej, ponadto opisano infrastrukturę techniczną, społeczną powiązaną z jakością życia mieszkańców oraz finanse samorządowe. Diagnoza zawiera także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Goniądz wśród jej mieszkańców.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz, przygotowana na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny dokument.

2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Gmina Goniądz leży w północno-wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, w północno-zachodniej części powiatu monieckiego. Od wschodu graniczy z Gminą Jaświły i Gminą Sztabin, od południa z Gminą Mońki i Gminą Trzcianne, od północy z Gminą Bargłów Kościelny, od zachodu z Gminą Rajgród, Gminą Grajewo i Gminą Radziłów.

Gmina Goniądz zajmuje powierzchnię 37 658 ha, co stanowi 27,28% obszaru całego powiatu. Biorąc pod uwagę sposób zagospodarowania terenu Gminy Goniądz należy stwierdzić, że największy obszar zajmują tereny użytkowane rolniczo, obejmujące powierzchnię 13 967,22 ha (37,09% powierzchni gminy), w których dominują grunty orne stanowiące 44,48%. Lasy i grunty leśne obejmują 11 996,00 ha (31,86%). Nieużytki i tereny różne to 29,49% (11 105,67 ha), zaś tereny komunikacyjne zajmują obszar o powierzchni 589,11 ha, co stanowi 1,56% powierzchni gminy.

W podziale fizyczno – geograficznym Gmina Goniądz położona jest w granicach:

- Mezuregionów: Kotlina Biebrzańska oraz Wysoczyzna Białostocka;
- Makroregionu: Nizina Północnopodlaska;
- Podprowincji: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie;
- Prowincji: Niż Wschodniobałtycko-Białoruski;
- Megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Obszar Gminy Goniądz charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu wynikającą z występowania w jej obrębie dwóch wielkich jednostek geomorfologicznych, jakimi są: Wysoczyzna Białostocka i Kotlina Biebrzańska.

Wysoczyzna Białostocka obejmuje obszar południowo-wschodniej części gminy charakteryzujący się w miarę spokojną pagórkowato-falistą rzeźbą terenu, wznoszący się w kierunku wschodnim do wysokości ponad 170 m n.p.m. Średnie wzniesienie wysoczyzny morenowej kształtuje się w granicach 130-160 m n.p.m. Najbardziej charakterystycznymi formami wysoczyzny są liczne wzgórza kemowe powstałe w niecce końcowej lądolodu. Wysokości względne występujących tu form akumulacji lodowcowej kształtują się w granicach od kilku do kilkunastu metrów.

Akcentem urozmaicającym rzeźbę terenu tej części gminy są niewielkie ciekі wodne wpadające bezpośrednio do rzeki Biebrzy. Ponadto wysoczyzna morenowa, głównie w swojej środkowej części obszaru (m. Goniądz), zachowuje charakter wysokiego zbocza (skarpy) opadającej ku dolinie rzeki Biebrzy.

Dominująca część (2/3) obszaru gminy położona jest w obrębie Kotliny Biebrzańskiej stanowiącej rozległe silnie zabagnione obniżenie będące największym w Europie Środkowej terenem torfowo-bagiennym o wysokim stopniu naturalności. Wśród rozległych torfowisk i bagien występują także miejscami mineralne wyniesienia stanowiące „wyspy” tarasu pradolinnego częściowo zwydmionego wznoszące się 2-4 m nad poziom torfowisk. Dolina rzeki Biebrzy ogólnie rzecz biorąc jest obszarem płaskim wyniesionym w granicach gminy do 110 m n.p.m. Ponadto charakteryzuje się bardzo dużą szerokością oraz względnie słabą tarasowością. W zasadzie rozwinięty jest tylko taras zalewowy, którego wzniesienie ponad średni poziom rzeki jest bardzo małe i zazwyczaj wynosi 1-2 m wysokości. Taras wyższy występuje lokalnie wzdłuż wschodniego (lewego) brzegu doliny Biebrzy i wznosi się do 5-6 m nad poziom rzeki. Przy czym na wschodnich obrzeżach doliny (pradoliny) występują liczne wydmy porośnięte lasami sosnowymi. Jednym z największych tarasów wydmych wznoszącym się 3 m nad poziom torfowisk porośniętym lasem sosnowym jest taras położony między Osowcem a Nową Wsią (Gm. Trzcianne).

W granicach gminy znajduje się tzw. Basen Biebrzy Środkowej obejmujący najbardziej rozszerzoną część kotliny oraz część obszaru zaliczanego do Basenu Biebrzy Dolnej.

Obszary powyższe są objęte statusem ochronnym Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Współczesne procesy geomorfologiczne na obszarze gminy nie powodują istotnych zmian w rzeźbie terenu – zmiany powodowane erozją wodną są znikome i dotyczą głównie strefy krawędziowej wysoczyzny. Niewielkie zmiany w konfiguracji terenu i jego krajobrazie powodowane są stosunkowo chaotyczną powierzchnią eksploatacją surowców mineralnych.

Wnioski: Gmina Goniądz zlokalizowana jest na terenie posiadającym liczne walory przyrodnicze, wśród których kluczowe znaczenie odgrywa rzeka Biebrza. Znaczną część obszaru zajmują obszary leśne i torfowe.

2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE

W podziale byłego województwa łomżyńskiego na regiony glebowo-rolnicze (10 regionów wg JUNG Puławy 1979 r.) obszar Gminy Goniądz położony jest w obrębie dwóch regionów: Biebrzańskiego i Goniądzkiego.

Region Biebrzański obejmuje tereny doliny Biebrzy stanowiące dominującą część obszaru gminy. Obszar ten z uwagi na swój unikalny ekosystem wodno-bagienny i bardzo wysoki potencjał biotyczny o charakterze naturalnym został objęty statusem ochronnym w formie Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Użytki zielone (łąki i pastwiska), które wykorzystywane są rolniczo, znajdują się wyłącznie w strefie brzegowej doliny. Większe powierzchnie łąk użytkowanych ekstensywnie znajdują się w okolicy wsi Osowiec, Płochowo, Budne-Żarnowo i Wólka Piaseczna, drugi większy kompleks znajduje się w otoczeniu Jegrzni na jej odcinku ujściowym.

Region Goniądzki obejmuje tereny wysoczyznowe stanowiące południowo-wschodnią część gminy. Charakteryzują się stosunkowo korzystnymi warunkami przestrzeni produkcji rolnej. Gleby chronione (od IIIa do IVb klasy bonitacyjnej) stanowią 48,5% gruntów ornych.

Skalą macierzystą gleb obszaru gminy są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego wykształcone w postaci glin, piasków, lokalnie pyłów oraz w dolinach i zagłębieniach namułów, torfów i piasków rzecznych. Stąd też pod względem składu mechanicznego gleby obszaru gminy zaliczane są do glin lub piasków gliniastych, względnie piasków słabogliniastych całkowitych lub podścielonych piaskiem luźnym i piasków luźnych całkowitych.

Pod względem typologicznym gleby części wysoczyznowej gminy są zdominowane przez gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe, brunatne kwaśne) oraz gleby brunatne wyługowane i kwaśne.

Gleby pseudobielicowe występują bardzo lokalnie. Natomiast czarne ziemie, gleby murszowo-mineralne, gleby mułowo-torfowe oraz gleby torfowe i murszowo-torfowe występują odpowiednio w dolinie Biebrzy oraz w rozproszeniu na obszarze wysoczyznowym, głównie na użytkach zielonych położonych w dolinach cieków wodnych i obniżeniach terenowych.

Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego występują niewielkie złoża piasku i żwiru, a także piasków kwarcowych.

Wnioski: Wśród użytków rolnych na terenie Gminy Goniądz nie występują gleby klas I – II. Ilość gruntów ornych klasy III jest niewielka. Oznacza to, że na terenie gminy występują umiarkowane warunki do rozwoju rolnictwa, ograniczane także zakazami obowiązującymi w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Analizowany obszar nie jest zbyt zasobny w surowce mineralne, jednak konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę już dostępnych zasobów.

2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

Gmina Goniądz posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych, ponieważ przez jej teren przebiegają:

- droga krajowa nr 65 Białystok – Mońki – Grajewo - Ełk, na długości 9,697 km;
- droga wojewódzka nr 670 Osowiec - Dąbrowa Białostocka - Nowy Dwór - Granica Państwa, na długości 17,0 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 60,684 km:
 - 1799B – /Białogrądy/ gr. pow. – Osowiec – Płochowo – Goniądz (klasa drogi: Z, długość: 9,60 km),
 - 1800B – Budne – Żarnowo - do drogi 1799B (klasa drogi: L);
 - 1838B – gr. pow. /Strękowa Góra/ - Laskowiec – Gugny – Osowiec (klasa drogi: Z);
 - 1840B - droga 1838B – Wilamówka (klasa drogi: L);
 - 1841B – dr. woj. nr 671 - Krypno W. – Długołęka - Star Bajki – Wyszowate - Nowa Wieś - Trzcianne - Kulesze - Downary – dr. kraj. Nr 65 (klasa drogi: Z);
 - 1847B – Goniądz – Downary Plac (klasa drogi: Z);
 - 1416B – Mońki – Hornostaje – Jaski - Goniądz (klasa drogi: Z);

- 1417B – dr. 1416B /Hornostaje/ - Kosiorki – Doły - Goniądz (klasa drogi: L);
 - 1848B – Klewianka /dr. 1849B/ - Piwowary - dr. 1417B (klasa drogi: L);
 - 1849B – dr. woj. nr 670 – Klewianka – Białosuknie - dr. 1412B (klasa drogi: Z);
 - 1850B – dr. 1849B – Gurbicze – Mociesze - /Jadeszki/ dr. 1407B (klasa drogi: L);
 - 1851B – dr. woj. nr 670 - Smogorówka Dol. – Radzie – Moniuszki - dr. 1407B (klasa drogi: L);
 - 1852B – droga woj. nr 670 – Wroceń (klasa drogi: L);
 - 1853B – droga 1851B - Smogorówka Goniądzka (klasa drogi: L);
 - 2620B – ul. Grodzieńska w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2621B – ul. Kościuszki w Goniądzu (klasa drogi: Z);
 - 2622B – ul. Konstytucji 3-go Maja w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2623B – ul. Mickiewicza w Goniądzu (klasa drogi: Z);
 - 2624B – ul. Rybacka w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2625B – ul. Słowackiego w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2626B – ul. Stary Rynek w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2627B - ul. Szpitalna w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2628B – ul. Jagiellońska w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2629B – Plac 11-go Listopada w Goniądzu (klasa drogi: Z);
- drogi gminne o łącznej długości 187,53 km.

W zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogą skorzystać z 46 przystanków znajdujących się w granicach gminy.

Przez obszar Gminy Goniądz przebiega linia kolejowa nr 38 Białystok – Głomno - jednotorowa, zelektryfikowana, pierwszorzędna, państwowa. Leży w I Europejskim Korytarzu Transportowym („Rail Baltica”). Obsługa podróżnych odbywa się na stacjach Goniądz i Osowiec.

W granicach Gminy Goniądz wybudowano 8,6 km dróg dla rowerów. Przez jej teren przebiega szlak rowerowy Green Velo na trasie: ... - Dolistowo Nowe - Wroceń - Goniądz - Osowiec - Strękowa Góra - ...

Wnioski: Gmina Goniądz posiada korzystne położenie komunikacyjne, ponieważ przez jej teren przebiega droga krajowa nr 65 oraz droga wojewódzka nr 670, a także linia kolejowa ze stacjami w Goniądzu i Osowcu. Zlokalizowane są tu także przystanki zapewniające dostęp do komunikacji zbiorowej, a także 8,6 km dróg dla rowerów. Infrastruktura transportu publicznego

oraz zapewniająca możliwość korzystania z rowerów jest jednak niewystarczająca i wymaga poprawy. Zły jest także stan dróg gminnych.

2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE

Na terenie Gminy Goniądz występują następujące formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) „Dolina Biebrzy” PLH200008,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 (OSO) „Ostoja Biebrzańska” PLB200006,
- 3 pomniki przyrody.

Dla wskazanych obszarów Natura 2000 określono tymczasowe cele ochrony, które muszą być uwzględniane przez gminę w ramach realizacji przedsięwzięć.

Przez obszar Gminy Goniądz przebiegają także dwa korytarze ekologiczne:

- GKPN-1 – Dolina Biebrzy;
- KPN-3A - Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Zachodni.

Faunę obszaru tworzą przede wszystkim gatunki związane z naturalnymi ekosystemami bagiennymi i wodnymi położonymi w dolinie Biebrzy.

Wśród drobnych ssaków uwagę zwraca pospolitość i wysokie zagęszczenie nornika północnego *Microtus oeconomus*, świadcząca o specyfice środowisk bagiennych. Z pozostałych ssaków na uwagę zasługują: wilk, wydra, łось i bóbr. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łośia (ok. 400 sztuk). Reintrodukowany po ostatniej wojnie bóbr jest obecnie zwierzęciem pospolitym.

W Kotlinie Biebrzańskiej obserwowano 302 gatunki ptaków, w tym 198 gniazdowało nad Biebrzą, z czego 168 gatunków aktualnie jest regularnie lęgowa, a 19 - sporadycznie lęgowa. Dolina Biebrzy jest najważniejszą ostoją dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza w Europie Środkowej i Zachodniej. Dla kilkunastu kolejnych gatunków jest najważniejszą krajową ostoją lęgową. Biebrza jest też ważnym „przystankiem” dla migrujących siewkowców, kaczek, gęsi i żurawi.

Ichtyofauna dorzecza Biebrzy liczy 36 gatunków ryb oraz wielką rzadkość: minoga ukraińskiego - gatunku charakterystycznego dla wschodniej części Morza Czarnego. Liczebność i biomasa ryb jest tu znacznie wyższa niż w innych nizinnych rzekach Polski.

Stwierdzono tu także obecność 5 gatunków gadów oraz 12 gatunków płazów. W grupie bezkręgowców zauważono ponad 700 gatunków motyli, w tym 94 gatunki motyli dziennych. Wykazano obecność 448 gatunków pajaków, wśród nich znaczący udział (71) mają gatunki rzadkie znane z nie więcej niż 3-5 stanowisk w kraju, a 10 gatunków pajaków znanych jest tylko stąd. Do tej pory poznano ponad 500 gatunków chrząszczy, 42 gatunki chruścików i 19 gatunków pijawek.

Flora obszaru także związana jest z lokalizacją gminy w dolinie Biebrzy. Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka i duży udział gatunków borealnych i reliktyw glacialnych: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzyca strunowa, turzyca życicowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłustosz pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica torfowiskowa, niebielistka trwała, wełnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków.

Flora jest tu równie bogata i porównywalna z podobnymi obszarami terenów sąsiednich. Występuje tu ponad 1000 gatunków roślin naczyniowych, w tym ponad 900 w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego. Stwierdzono tu 90 gatunków podlegających ochronie całkowitej i 17 pod ochroną częściową. 45 gatunków znalazło się na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce”. Do najrzadszych gatunków należą: zanokcica zielona, skrzyp pstry, widłak wroniec, rosiczka długolistna, wąkrotka zwyczajna, tłustosz zwyczajny, płesznik zwyczajny, zaraza niebieska, niebielistka trwała, szachownica kostkowata, kosaciec bezlistny oraz 20 gatunków storczykowatych z najokazalszym krajowym gatunkiem obuwikiem pospolitym (najliczniejsza populacja w Polsce).

Do najbardziej interesujących pod względem bogactwa florystycznego siedlisk zaliczyć należy obok mechowisk turzycowych - mineralne wyniesienia "grądy".

Wielkie powierzchnie, ciągnące się wzdłuż koryta Biebrzy na siedliskach immersyjnych, czyli zatapianych wodami wylewającej rzeki, zajmuje szuwar manny mielec. Tam, gdzie zalewy są płytsze, dalej od koryta rzeki, występuje szeroka strefa turzycowiska turzycy zaostrej, jeszcze dalej - turzycy sztywnej. W strefie immersyjno-emersyjnej (sporadycznie zalewy) dominuje turzycowisko mszyste (o strukturze kępowej) z turzycą tunikową i goryszem błotnym. Tam, gdzie nie docierają wody zalewowe (strefa emersyjna), występują mechowiska.

Zbiorowiska leśne reprezentują przede wszystkim bagienne olszyny (olsy) występują głównie wzdłuż mineralnych brzegów doliny. Duże powierzchnie bagien zajmują też brzeziny bagienne powstałe z zarośli brzozowo-wierzbowych. W basenie północnym i środkowym występują

bardzo rzadkie zarośla brzozy niskiej oraz bory bagienne. Stosunkowo niewielkie powierzchnie zajmują bory sosnowe, bory mieszane i lasy lipowo-grabowe.

Teren Gminy Goniądz zlokalizowany jest w regionie wodnym Środkowej Wisły, a jej głównym ciekim jest rzeka Biebrza. W granicach gminy znajdują się jednolite części wód powierzchniowych wskazane w tabeli 1. Jedenaście z nich jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, a wszystkie wykazują się złym stanem wód.

Zaprezentowane dane na temat jakości wód powierzchniowych oraz określonych dla nich celów środowiskowych wskazują na konieczność podejmowania działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym głównie z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb, niedostateczna przepustowość oczyszczalni ścieków).

Tabela 1. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) na terenie Gminy Goniądz

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
RW2000026289969	Kanał Łęg	niezagrożona
RW200017261889	Nereśl od źródeł do Rumejki	zagrożona
RW20001726229929	Pogorzałka z jez. Tajno	niezagrożona
RW200017262569	Biebla	zagrożona
RW200017262729	Boberka	zagrożona
RW20001726276	Czarna Struga	zagrożona
RW200017262949	Kosodka	zagrożona
RW20001826269529	Zgniłka	niezagrożona
RW2000192628999	Elk od wypływu z jez. Elckiego do ujścia	zagrożona
RW2000202626959	Jegrznia od wypływu z jeziora Dręstwo rozdzielania się w Kuligach na stare koryto i Kan. Woźnawiejski	zagrożona
RW20002326254	Kopytkówka	zagrożona
RW20002326269729	Dopływ spod Polkowa	niezagrożona
RW20002326269829	Stare koryto Elku	niezagrożona
RW200023262749	Dybła	zagrożona
RW20002426279	Biebrza od Horodnianki do Elku bez Elku	zagrożona
RW200024262999	Biebrza od Elku do ujścia	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Goniądz położona jest w granicach jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) wskazanych w tabeli 2. W tym przypadku nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak stan wód podziemnych nie jest zadowalający, co potwierdzają

badania monitoringowe prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska w punkcie pomiarowym na terenie sąsiedniej Gminy Mońki (badania z 2016 i 2019 r.). W związku z tym konieczne jest podejmowanie na terenie Gminy Goniądz przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami.

Tabela 2. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na terenie Gminy Goniądz

Kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Czy JCWPd jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
PLGW200032	32	niezagrożona
PLGW200052	52	niezagrożona

Źródło: Opracowanie własne

Niemal cały obszar gminy położony jest nad głównym zbiornikiem wód podziemnych nr 217 Pradolina rzeki Biebrzy.

Zgodnie z zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”, ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Na terenie Gminy Goniądz wskaźnik ten przyjmuje wartość poniżej 2,480 [l/s·km²], co oznacza wyraźną presję na trwałość zasobów oraz eksploatację zasobów wodnych na poziomie maksymalnej dostępności zasobów wodnych. Jednocześnie wskazuje, że nawet podczas suszy hydrologicznej zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i od wód zależne funkcjonują prawidłowo. Nie oznacza to jednak, że sytuacja nie może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby użytkowników wód w zlewni (co przyczyni się do większego poboru) albo nałożenia się innych negatywnych czynników (np. zmniejszenie się zawartości tlenu w wodzie skutkującego przyduchą ryb oraz obniżeniem parametrów jakościowych wód płynących).

Stan zasobów dyspozycyjnych wpływa na konieczność zwiększania naturalnej retencji m.in. poprzez użycie właściwych, sprzyjających retencji i infiltracji metod odprowadzania wód z utwardzonych powierzchni (dachów, placów, ulic).

Rezerwy zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na wskazanym obszarze są wysokie i obecnie nie ma potrzeby szukania sztucznych – technicznych możliwości ich zwiększania. Konieczne są jednak działania dla utrzymania ilości zasobów wód podziemnych, do których można zaliczyć ochronę ich zasobów, w szczególności pierwszego poziomu wodonośnego od powierzchni zwierciadła wody o charakterze swobodnym, jak też ułatwianie infiltracji opadów

atmosferycznych dla zapewnienia efektywności zasilania poziomów wodonośnych (rozszerzenie powierzchni utwardzonych lub brak znaczącego zwiększenia takich powierzchni).

Na terenie Gminy Goniądz występują tereny zagrożone występowaniem powodzi. Obejmują one tereny wzdłuż całego przebiegu rzeki Biebrzy i jej dopływów.

Znaczny obszar gminy zaliczono do terenów silnie zagrożonych suszą. W związku z tym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

Wnioski: Gmina Goniądz posiada znaczne walory przyrodnicze w postaci terenów chronionych, bogatej fauny i flory.

Gmina charakteryzuje się względnie dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych, położona jest w dorzeczu rzeki Wisły, a jej głównym ciekim jest rzeka Biebrza

Jednocześnie z jednolitych części wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych, a wszystkie wykazują się złym stanem wód, wobec czego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb, niedostateczna przepustowość oczyszczalni).

W przypadku jednolitych części wód podziemnych nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak nadal konieczne jest podejmowanie przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony tych wód przed zanieczyszczeniami.

Wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych na terenie Gminy Goniądz wskazuje na eksploatację zasobów wodnych na poziomie maksymalnej ich dostępności i może się wiązać z koniecznością zwiększania retencji.

Rezerwy zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na wskazanym obszarze są wysokie i obecnie nie ma potrzeby szukania sztucznych – technicznych możliwości ich zwiększania. Konieczne są jednak działania dla utrzymania ilości zasobów wód podziemnych.

Na terenie Gminy Goniądz występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Przeważająca część gminy charakteryzuje się silnym zagrożeniem na występowanie suszy, w związku z czym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu

zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

2.1.5. WALORY KULTUROWE

Na terenie Gminy Goniądz znajduje się 88 obiektów zabytkowych oraz 149 stanowisk archeologicznych. Na uwagę zasługuje zwłaszcza Twierdza Osowiec.

Działają tu 5 Kół Gospodyń Wiejskich w miejscowościach: Białosuknia, Klewianka, Osowiec, Downary i Wólka Piaseczna, które tworzą lokalne produkty, wiązanki, ozdoby świąteczne, kulinaria. Ponadto zamieszkuje ten teren Zygmunt Skubich – twórca ludowy z m. Wólka Piaseczna, który wyrabia wyroby z wikliny.

Wnioski: Gmina Goniądz posiada cenne zabytki architektoniczne, posiadające także walory turystyczne. Obecne są tu bogate tradycje kultywowane przez mieszkańców oraz koła gospodyń wiejskich, działają tu lokalni twórcy. Obszar charakteryzuje się bogatą historią i tradycją, które stanowią także walory turystyczne.

2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Cały obszar Gminy Goniądz objęty jest zapisami planów zagospodarowania przestrzennego. Obowiązują tu 2 plany obejmujące:

- obszar Miasta Goniądz (plan zatwierdzony Uchwałą Rady Miejskiej w Goniądzu Nr XIX/75/04 z 28 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 64, poz. 1098), zm. z dnia 3 grudnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 301, poz. 3088), zm. z dnia 16 sierpnia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 207, poz. 2506), zm. z dnia 12 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 4710), zm. z dnia 16 kwietnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 1835));
- teren wiejski Gminy Goniądz (plan zatwierdzony Uchwałą Rady Miejskiej w Goniądzu Nr XIII/60/03 z 21 grudnia 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2004 r. Nr 2, poz. 39), zm. z dnia 3 grudnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 301, poz. 3089), zm. z dnia 19 sierpnia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 209, poz. 2535), zm. z dnia 16 kwietnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 1836)).

Wnioski: Cały obszar gminy objęty jest postanowieniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co powoduje ułatwienie w realizacji inwestycji i rozwoju gminy.

2.1.7. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA TERENIE GMINY GONIĄDZ

Gmina Goniądz jest terenem o korzystnych warunkach do rozwoju energetyki słonecznej. W ostatnich latach mieszkańcy wyposażyli swoje budynki w instalacje OZE, zrealizowano także projekty, dzięki którym zwiększyła się ilość wykorzystywanych odnawialnych źródeł energii, m.in. w zakresie budynków użyteczności publicznej, jednak nadal jest ona niewystarczająca.

Potencjał wykorzystania biomasy na terenie gminy jest nieduży pomimo jej zasadniczo rolniczego charakteru. Nie zakłada się tu wykorzystania energii geotermalnej, ewentualnie pojedynczy mieszkańcy mogą korzystać z instalowanych pomp ciepła.

Gmina Goniądz zlokalizowana jest w strefie III - korzystnych, energetycznych warunków wiatrowych. W chwili obecnej w gminie nie funkcjonują elektrownie wiatrowe, nie planuje się także lokalizacji nowych dużych siłowni wiatrowych, natomiast stawia się na rozwój małych i mikro instalacji opartych na odnawialnych źródłach energii, w szczególności instalacji prosumenckich.

Obecnie na terenie gminy nie funkcjonuje elektrownia wodna, nie przewiduje się także budowy kolejnych.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz proponuje się zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. Jedną z korzyści stosowania tych źródeł będzie zmniejszenie negatywnego wpływu energetyki konwencjonalnej na środowisko. Na terenie gminy największe znaczenie wśród odnawialnych źródeł energii odgrywać będzie energia słoneczna, w mniejszym zakresie biomasa, energia wodna i wiatrowa. Zalecane jest także wykorzystanie pomp ciepła.

2.2. SFERA SPOŁECZNA

2.2.1. DEMOGRAFIA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 roku na terenie Gminy Goniądz zamieszkiwało 4 816 osób. W analizowanych latach na terenie gminy więcej było kobiet niż mężczyzn (w 2021 r. odnotowano 48,75% mężczyzn oraz 51,25% kobiet). Liczba mieszkańców ulegała ponadto niewielkiemu zmniejszeniu, w latach 2016-2021 z terenu gminy ubyły 192 osoby – 3,83%.

Tabela 3. Stan ludności faktycznie zamieszkującej teren Gminy Goniądz

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem, miejsce zamieszkania, stan na 31 XII							
ogółem	osoba	5 008	4 954	4 934	4 932	4 897	4 816
mężczyźni	osoba	2 449	2 415	2 413	2 403	2 372	2 348
kobiety	osoba	2 559	2 539	2 521	2 529	2 525	2 468

Źródło: Dane GUS

Współczynnik feminizacji, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2016-2021 utrzymywał się na podobnym poziomie, oscylował pomiędzy 104 a 106 osobami. Gęstość zaludnienia w 2021 roku wyniosła zaś 13 osób na 1 km² i była na identycznym poziomie jak w latach 2016-2020.

W Gminie Goniądz w latach 2016-2021 przyrost naturalny osiągał wynik ujemny. Najgorzej sytuacja wyglądała w 2020 r., gdy przyrost naturalny osiągnął poziom: -36. Oznacza to, że na obszarze analizowanej jednostki samorządu terytorialnego było więcej zgonów niż urodzeń. W pozostałych latach przyrost naturalny kształtował się na poziomie od -35 do -6.

Saldo migracji wewnętrznych w 2021 roku, według danych GUS, wyniosło -21. Saldo migracji zagranicznych w analizowanym roku kształtowało się na poziomie -6.

Wnioski: W Gminie Goniądz dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma także stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Niekorzystne są dane zarówno dotyczące przyrostu naturalnego, jak i salda migracji. Jeśli więc nie zostaną zahamowane występujące obecnie trendy związane ze zmniejszaniem się liczby

mieszkańców gminy, można się spodziewać, że w kolejnych latach liczba osób zamieszkujących tę część województwa podlaskiego będzie nadal malała.

2.2.2. WIEK MIESZKAŃCÓW

Na terenie Gminy Goniądz w latach 2016-2021 zmniejszył się odsetek osób w wieku produkcyjnym na rzecz ludności w wieku poprodukcyjnym. Świadczy to o tym, że na terenie gminy przybywa osób starszych, dla których ważne staną się przede wszystkim usługi społeczne. W celu zapewnienia ewentualnego przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym równoważących wzrastającą ilość osób w wieku poprodukcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu przyciągania na teren gminy młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

Ważne jest także zwiększenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, które będzie się wiązało z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej oraz zagospodarowania czasu wolnego najmłodszych mieszkańców.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz przybywa osób w wieku poprodukcyjnym, co może powodować konieczność przeznaczania dodatkowych środków na usługi społeczne oraz zapewnienie zagospodarowania czasu wolnego tej grupy mieszkańców. Ważne jest także zwiększenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, które będzie się wiązało z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej oraz zagospodarowania czasu wolnego najmłodszych mieszkańców.

2.2.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy Goniądz istnieją 1 842 mieszkania, z czego 724 znajdują się na terenie miasta (dane GUS za 2020 r. W chwili opracowania Diagnozy i Strategii nie są dostępne dane za rok 2021). Łączna powierzchnia wynosi 163 592 m², w Mieście Goniądz – 59 596 m². W analizowanych latach wzrastała zarówno liczba mieszkań, jak i ich powierzchnia użytkowa, co zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe Gminy Goniądz w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem							
mieszkania	-	1 821	1 826	1 829	1 836	1 842	b.d.
izby	-	7 686	7 713	7 732	7 768	7 794	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	159 953	160 674	161 187	162 480	163 592	b.d.
w mieście							
mieszkania	-	711	712	714	719	724	b.d.
izby	-	3 036	3 041	3 055	3 081	3 102	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	57 438	57 580	57 884	58 810	59 596	b.d.
na wsi							
mieszkania	-	1 110	1 114	1 115	1 117	1 118	b.d.
izby	-	4 650	4 672	4 677	4 687	4 692	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	102 515	103 094	103 303	103 670	103 996	b.d.

Źródło: Dane GUS

W latach 2016-2020 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje wzrósł i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu splukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania. Bez zmian został jedynie poziom wyposażenia w gaz sieciowy, którego nadal brakuje (jedynie 1 odbiorca posiada dostęp do gazu sieciowego).

W 2020 roku 87,7% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 76,2% - w łazienkę i 60,3% - w centralne ogrzewanie. W Mieście Goniądz wyposażenie mieszkań przedstawiało się bardziej korzystnie niż na terenach wiejskich.

Wnioski: Na terenie gminy rośnie liczba mieszkań oraz poprawia się ich wyposażenie w instalacje. Biorąc jednak pod uwagę odsetek wyposażonych mieszkań należy stwierdzić, że nadal występują potrzeby w tym zakresie i konieczna jest realizacja inwestycji poprawiających ten stan.

2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW

W Gminie Goniądz struktura gospodarki jest zróżnicowana. Na obszarach wiejskich dominuje ekstensywne rolnictwo. Miasto skupia natomiast szereg podmiotów przemysłowych i usługowych. Mieszkańcy znajdują więc zatrudnienie w rolnictwie, ale także w firmach usługowych, w ośrodkach wypoczynkowych, gospodarstwach agroturystycznych, podmiotach przemysłowych.

Wnioski: Gmina charakteryzuje się niskim poziomem zatrudnienia mieszkańców. Jest to w przeważającej części teren typowo rolniczy z niewielkimi zakładami pracy. W Mieście Goniądz dostępne są niewielkie zakłady usługowe i przemysłowe, które nie generują jednak zbyt wielkiej liczby miejsc pracy.

2.2.5. BEZROBOCIE

Na terenie Gminy Goniądz od kilku lat odnotowywane jest stałe zmniejszanie liczby osób pozostających bez pracy. Wyjątek w tym zakresie stanowił rok 2020, kiedy to na skutek pandemii COVID-19 wzrosła liczba osób bezrobotnych.

Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS i PUP nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest ujemne saldo migracji. Pomimo tych faktów zarówno dane statystyczne, jak i wynikające z obserwacji własnych wskazują, że w odniesieniu do rynku pracy na tym terenie w dalszym ciągu będzie odnotowywana sytuacja związana ze zwiększaniem liczby osób pracujących powodując zmniejszenie stopy bezrobocia, a wskazane tendencje nie zostaną zahamowane nawet w wyniku pandemii COVID-19, co można zaobserwować już w roku 2021, kiedy liczba osób pozostających bez pracy znów spadła.

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Goniądz w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	190	148	145	119	134	127
mężczyźni	osoba	105	79	81	67	73	78
kobiety	osoba	85	69	64	52	61	49
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	6,2	4,9	4,8	4,0	4,5	4,4
mężczyźni	%	6,2	4,7	4,9	4,1	4,5	4,9
kobiety	%	6,1	5,0	4,7	3,8	4,5	3,7

Źródło: Dane GUS

Struktura bezrobotnych wykazuje, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale 25-34 lata. Są to ludzie młodzi, często dopiero wkraczający na rynek pracy. Taka sytuacja sprzyja powstawaniu ujemnych skutków społecznych i ekonomicznych.

Jednocześnie niepokojącym zjawiskiem jest wzrost bezrobocia u osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Jest to ogromny problem, bowiem powoduje odpływ ludzi wykształconych do innych regionów kraju..

Wnioski: Gmina Goniądz cechuje się stosunkowo niskim poziomem bezrobocia mieszkańców, co jest spowodowane m.in. wysokimi walorami turystycznymi obszaru.

2.3. SFERA GOSPODARCZA

2.3.1. ROLNICTWO

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Goniądz było 675 gospodarstw rolnych, w tym 40,44% stanowiły gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha.

Tabela 6. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Goniądz

Wyszczególnienie	Ilość gospodarstw
ogółem	675
do 1 ha włącznie	6
1 - 5 ha	130
5 - 10 ha	141
10 - 15 ha	125
15 ha i więcej	273

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 roku) największy obszar przeznaczony był pod uprawy zbóż – 3 456,65 ha.

Wnioski: Gospodarstwa rolne w Gminie Goniądz charakteryzują się korzystną strukturą agrarną, gdzie największy odsetek stanowią gospodarstwa duże (powyżej 15 ha), co może zachęcać mieszkańców do czerpania dochodów z tego działu gospodarki z powodu opłacalności działalności.

2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W 2021 roku w Gminie Goniądz istniało 291 podmiotów gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowały 262 podmioty. Największa ilość podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - w 2021 roku było ich 203, co stanowi 69,76% wszystkich podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również fundacje oraz spółdzielnie, stowarzyszenia i organizacje społeczne – w 2021 r. było ich odpowiednio 3, 1 i 23. Na terenie Gminy Goniądz działało także 7 spółek handlowych.

Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2016-2021 wzrosła o 5,43%. Zdecydowanie największy odsetek firm zatrudniał do 9 pracowników. Można więc stwierdzić, że w Gminie Goniądz działają głównie niewielkie podmioty, wśród których można wyróżnić firmy usługowe, ośrodki wypoczynkowe oraz w gospodarstwa agroturystyczne.

Wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniósł w Gminie Goniądz 604 (2021 r.) i był znacznie niższy od średniej dla powiatu monieckiego i województwa podlaskiego.

Wnioski: Mieszkańców Gminy Goniądz cechuje niska przedsiębiorczość, do tego występuje przewaga osób zatrudnionych w rolnictwie. Na obszarze gminy brak jest większych zakładów pracy, dominują podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE

Na terenie Gminy Goniądz wyznaczono tereny, które przeznaczono pod inwestycje. Są to działki o nr ewid. 1247/2, 1249, zlokalizowane na terenie Miasta Goniądz, o powierzchni 2,14 ha, uzbrojone w: sieć energetyczną, wodę, kanalizację, sieć telekomunikacyjną, przeznaczenie wg MPZP: PSB – pod działalność produkcyjną i usługową.

W 2021 r. wykonano zdjęcia lotnicze i sferyczne dla ww. terenu w ramach udziału Gminy Goniądz w projekcie: nr POWR.02.18.00-00-0007/19 „Standardy obsługi inwestora w samorządach województwa podlaskiego” współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 - Priorytet II „Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji”; Działanie 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne”.

Wnioski: Gmina posiada wyznaczone tereny inwestycyjne oraz podejmuje działania w celu pozyskania inwestorów i zachęcenia ich do inwestowania na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Nadal jednak konieczne jest tworzenie i uzbrajanie kolejnych terenów przeznaczonych pod inwestycje.

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Większość dróg stanowiących sieć drogową Gminy Goniądz nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Większa część dróg posiada nawierzchnię nieutwardzoną, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym zasadne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędne jest dokonanie budowy, przebudowy, rozbudowy i modernizacji istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy. Ponadto – dla zwiększenia poziomu bezpieczeństwa rowerzystów – konieczne jest tworzenie ścieżek rowerowych.

Na terenie gminy planowana jest także realizacja inwestycji o zasięgu ponadlokalnym obejmująca budowę drogi ekspresowej Via Carpatia, czyli S16.

Wnioski: Na obszarze Gminy Goniądz obserwowany jest niewystarczający stan techniczny dróg (większość dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową) oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie). W związku z tym konieczna jest realizacja inwestycji zmniejszająca niedobory w tym zakresie.

2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

W 2021 roku na terenie Gminy Goniądz długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wyniosła 79,5 km. W ostatnich latach można zauważyć stopniowy przyrost długości sieci wodociągowej oraz przyłączy. Większe miejscowości zostały już podłączone do sieci

wodociągowej, a mieszkańcy mniejszych, o rozproszonej zabudowie, korzystają z ujęć własnych. Konieczna jest jednak realizacja inwestycji poprawiających stan infrastruktury wodociągowej, obejmującej zwłaszcza tereny wiejskie Gminy Goniądz.

Zaopatrzenie mieszkańców w wodę odbywa się z 5 – stanowiących własność gminy - stacji wodociągowych, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Goniądz, Białosuknia, Downary, Osowiec i Wroceń.

Na terenie gminy istnieje również własne ujęcie wody głębinowej w Osowcu Twierdzy zlokalizowane na obszarze Jednostki Wojskowej Nr 1106 Osowiec Twierdza.

Długość sieci kanalizacyjnej w 2021 r. wyniosła 18,3 km, zaś ilość przyłączy to 446 szt. Obejmuje ona swym zasięgiem Miasto Goniądz oraz tylko w niewielkim zakresie teren wiejski (w 2021 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało jedynie 21 osób zamieszkujących tereny wiejskie Gminy Goniądz). W kolejnych latach planowana jest realizacja inwestycji związanej z częściową modernizacją oczyszczalni ścieków w Goniądzu, co pozwoli na przyłączenie do sieci kolejnych nieruchomości oraz poprawi stan dostępnej infrastruktury.

Procent ogółu ludności gminy, według GUS, korzystający z wodociągu w 2021 r. osiągnął poziom 75,7% i nie zmienił się zasadniczo od 2016 r. Zdecydowanie korzystniej w tym zakresie przedstawia się sytuacja w Mieście Goniądz, gdzie odsetek mieszkańców korzystających z wodociągu osiągnął w 2021 r. 91,7%, podczas gdy dla obszarów wiejskich kształtował się na poziomie 66,5%.

Z kolei z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy korzysta 28,4% mieszkańców (dane za 2021 r.). Odsetek ten jest zdecydowanie wyższy na terenie Miasta Goniądz i wynosi 76,1%, podczas gdy dla obszarów wiejskich kształtuje się on na poziomie 0,7%.

Gmina Goniądz posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków typu BOS-200 o przepustowości 400 m³/d, której eksploatacją zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Goniądzu. Z oczyszczalni ścieków korzysta 1 950 osób zamieszkujących Gminę Goniądz.

Jednostka Wojskowa Nr 1106 Osowiec Twierdza znajdująca się na terenie gminy odprowadza ścieki do własnej oczyszczalni ścieków mechaniczno-biologicznej z podwyższonym usuwaniem biogenów o przepustowości 150m³/d. Oczyszczone ścieki odprowadzane są poprzez fosę do Biebrzy.

Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy funkcjonuje 701 zbiorników bezodpływowych oraz 161 oczyszczalni przydomowych. Ze względu na znaczne walory przyrodnicze obszaru, w tym występowanie obszarów chronionych wodozależnych, dla których zachowanie dobrej jakości wód jest kluczowym elementem ich ochrony, zasadne jest rozważenie budowy sieci kanalizacyjnej, a także kolejnych oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb na gruntach o wysokim stanie wód gruntowych lub gruntach nieprzepuszczalnych, gdzie lokalizacja oczyszczalni przydomowych nie będzie możliwa.

W Mieście Goniądz kanalizacją deszczową objęte są tereny Spółdzielni Mieszkaniowej z odprowadzeniem wód opadowych, bez podczyszczania, wykopanym rowem do rzeki Biebrzy. Kanalizacja ta odbiera również spływające powierzchniowo wody do kratki ściekowej znajdującej się w ulicy Kościuszki. Na pozostałym obszarze gminy nie występuje kanalizacja deszczowa. Wody opadowe odprowadzane są powierzchniowo, bez oczyszczania, do gruntu i przydrożnych rowów, co może powodować skażenie gleby i wody.

Wnioski: Sieć kanalizacji sanitarnej dostępna jest na terenie Miasta Goniądz oraz w niewielkim zakresie na terenie wiejskim. Funkcjonują tu także oczyszczalnie przydomowe, jednak ich liczba jest niewystarczająca. W związku z tym konieczna jest realizacja inwestycji mających na celu poprawę w zakresie dostępności do infrastruktury odprowadzania ścieków, konieczna jest także modernizacja oczyszczalni ścieków w Goniądzu.

Na terenie Gminy Goniądz niezbędne są także inwestycje mające na celu poprawę jakości dostarczanej wody.

2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Goniądz system odbioru odpadów jest efektywny. Zgodnie z danymi GUS – w 2021 roku na terenie Gminy Goniądz zebrano 1 415,90 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 150,90 kg odpadów zmieszanych. W 2021 r. ilość odebranych odpadów wzrosła w stosunku do ubiegłego roku o 206,49 t, wzrost dotyczył zarówno odpadów zmieszanych, jak i segregowanych. Jednocześnie odnotowano zwiększenie odsetka odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów, w 2021 r. wyniósł on 48,3%.

Miejscem zagospodarowywania odpadów komunalnych, zebranych z terenu gminy, jest Zakład Zagospodarowania Odpadów Koszarówka, ul. Białostocka 22, 19-200 Grajewo.

Na terenie Gminy Goniądz zorganizowano Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych prowadzony przez Zakład Usług Komunalnych w Goniądzu przy zrekultywowanym składowisku odpadów komunalnych w Łazach.

Wnioski: System gospodarki odpadami na terenie Gminy Goniądz funkcjonuje prawidłowo. Mieszkańcy mają możliwość pozbycia się wszystkich odpadów komunalnych powstających w gospodarstwie domowym, a oprócz odbioru odpadów bezpośrednio z nieruchomości można również oddać nieodpłatnie wszelkiego rodzaju odpady segregowane wielkogabarytowe podczas akcyjnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów.

Priorytetowym zadaniem Gminy Goniądz na kolejne lata jest dalsze uświadamianie mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz racjonalnego ich sortowania, aby osiągnąć określone przez Unię Europejską poziomy odzysku i recyklingu odpadów oraz ograniczyć masę odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Poprawie powinna ulec także prawidłowa segregacja odpadów u źródła, która wpłynie korzystnie na gospodarkę odpadami na terenie Gminy Goniądz w przyszłych latach.

2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, TELEINFORMATYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Na terenie Gminy Goniądz nie funkcjonuje dystrybucyjna sieć gazowa. Nie jest tu także dostępna sieć ciepłownicza. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z wykorzystaniem indywidualnych źródeł ciepła, z reguły na paliwa stałe.

Dostępna jest tu natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną. Odbiorcy z terenu Gminy Goniądz zasilani są trzema liniami SN 15 kV ze stacji 110/15 kV Osowiec, zasilanej linią 110 kV Mońki – Osowiec – Grajewo. Na stacji RPZ Osowiec pracują dwa transformatory 110/15 kV o mocy 6,3 MVA każdy. Obciążenie stacji 110/15 kV wynosi od 1,0 MW do 4,0 MW.

Struktura sieci elektroenergetycznych na terenie Gminy Goniądz przedstawia się następująco:

- linie napowietrzne 110kV – 11,6 km,
- linie napowietrzne SN 15kV - 97,138 km,
- linie kablowe SN 15kV – 4,806 km,
- napowietrzne stacje transformatorowe SN/nn – 77 szt.

- wewnętrzne stacje SN/nn – 3 szt,
- linie napowietrzne nn – 117 km,
- linie kablowe nn – 5,503 km,
- przyłącza napowietrzne 42,038 km,
- przyłącza kablowe – 4,011 km.

Przez obszar Gminy Goniądz przebiega także ponadlokalna sieć teleinformatyczna - Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz nie funkcjonuje sieć ciepłownicza ani dystrybucyjna sieć gazowa. Dostępna jest natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną, jednak część sieci wymaga modernizacji i uzupełnień. Przez obszar Gminy Goniądz przebiega także Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej.

2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI

Na terenie Gminy Goniądz edukację na poziomie podstawowym zapewniają:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Goniądz, wchodząca w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądz, prowadzona przez Gminę Goniądz;
- Szkoła Podstawowa w Downarach prowadzona przez Fundację Polska Edukacja im. Komisji Edukacji Narodowej z Białegostoku.

W 2021 r. do Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Goniądz uczęszczało 278 uczniów, którzy pobierali naukę w 15 oddziałach. Z kolei do Szkoły Podstawowej w Downarach w 2021 r. uczęszczało, według danych GUS, 8 uczniów.

Na terenie gminy funkcjonuje także Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądz, w którego skład wchodzi Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Unii Europejskiej oraz Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii. Ośrodek zapewnia kształcenie na poziomie szkoły podstawowej, liceum i technikum. Trafiają tu dziewczęta w wieku 13 –19 lat wyłącznie na mocy postanowień sądowych, przede wszystkim za demoralizację, w tym nie realizowanie obowiązku szkolnego. Ośrodek jest jedyną tego typu placówką dla dziewcząt w regionie północno-wschodniej Polski.

Porównując wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych gminach powiatu monieckiego należy zauważyć, że:

- najwyższe wyniki egzaminu z języka polskiego w 2021 i 2022 r. osiągnęli uczniowie z Gminy Jasionówka, dzieci z Gminy Goniądz zajęły 5 miejsce w powiecie w 2022 r. i 6 miejsce w 2021 r.;
- z egzaminu z języka angielskiego uczniowie z terenu Gminy Goniądz osiągnęli w 2022 r. 5 miejsce w powiecie, a w 2021 r. – ostatnie miejsce;
- w przypadku matematyki w 2022 r. uczniowie z Gminy Goniądz osiągnęli przedostatni wynik w powiecie, a w 2021 r. – 5 wynik.

Zaprezentowane dane dotyczące wyników egzaminów ósmoklasistów z terenu Gminy Goniądz wskazują, że w kolejnych latach konieczna jest realizacja przedsięwzięć mających na celu podniesienie poziomu edukacji. Wskazana jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania i zdolności uczniów, które pozwolą na zmniejszenie dysproporcji w uzyskiwanych wynikach.

W gminie nie funkcjonują szkoły ponadgimnazjalne, z wyjątkiem szkół wchodzących w skład Młodzieżowego Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, a młodzież kontynuuje naukę w placówkach zlokalizowanych przede wszystkim na terenie Moniek.

W zakresie edukacji przedszkolnej w Gminie Goniądz działają 2 oddziały przedszkolne funkcjonujące w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu oraz Szkoły Podstawowej w Downarach. Od 2016 r. liczba dzieci objętych nauczaniem przedszkolnym rośnie (wyjątek w tym zakresie stanowił jedynie rok 2018). Trzeba w związku z tym pamiętać, że poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej jest jednym z wyzwań czekających każdą gminę, szczególnie w przyszłości w kontekście przyciągania i zachęcania do zamieszkania w niej młodych małżeństw (dotyczy to także Gminy Goniądz).

Na terenie Gminy Goniądz nie działają żłobki ani kluby dziecięce.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz edukację na poziomie podstawowym zapewniają dwie placówki, funkcjonują tu także oddziały przedszkolne oraz przedszkole samorządowe.

Uczniowie szkoły podstawowej osiągają niezadowalające wyniki z egzaminów zewnętrznych, wobec czego niezbędna jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży.

2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA

Na terenie Gminy Goniądz funkcjonują obiekty sportowe i rekreacyjne zlokalizowane na obszarze Miejskiego Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji w Goniądzu, ul. Demokratyczna 10. Wybudowano tu plac zabaw, boisko wielofunkcyjne do gry w siatkówkę o wymiarach 16,00 m na 8,00 m, boisko do kometki o wymiarach 13,40 m na 7,10 m, kącik fitness z dwoma urządzeniami, boisko do piłki koszykowej.

Na infrastrukturę sportową składają się także obiekty położone na terenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu przy ul. Konstytucji 3 Maja w Goniądzu (orlik, siłownia outdoor, boisko do piłki nożnej z trybunami, plac zabaw) oraz przy budynku Przedszkola przy ul. Różanej w Goniądzu – plac zabaw. W gminie funkcjonuje ponadto siłownia typu outdoor przy blokach Spółdzielni Mieszkaniowej w Goniądzu przy ul. Kościuszki, siłownia typu outdoor przy świetlicy wiejskiej w m. Osowiec, a także boisko do piłki nożnej, piłki siatkowej w m. Osowiec-Twierdza.

W kolejnych latach planowane jest zagospodarowanie terenu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu poprzez budowę boiska wielofunkcyjnego i trybun.

W gminie funkcjonuje ponadto Uczniowski Klub Sportowy „Biebrza Goniądz”. Organizowane są także liczne imprezy sportowe, do których można zaliczyć:

- 1) Turniej Tenisa Stołowego – luty;
- 2) Turniej Piłki Plażowej – czerwiec;
- 3) Biebrzański Bieg Łosia – czerwiec;
- 4) Wyścig Łodzi pychowych – czerwiec;
- 5) Zawody sportowo-pożarnicze – wrzesień.

Na infrastrukturę rekreacyjną składają się ponadto przebiegające przez teren gminy: szlaki rowerowe i piesze, szlak wodny im. Króla Stefana Batorego, ścieżki edukacyjne przez forty Twierdzy Osowiec, Biebrzański Szlak Konny, Biebrzański Szlak Podwodny w Goniądzu, szlaki kajakowe na Biebrzy. Na uwagę zasługuje zwłaszcza Biebrzański Szlak Podwodny - jest to pierwszy w Polsce i drugi w Europie szlak podwodny, to miejsce wyjątkowe, przynoszące obraz dualny, piękny na powierzchni i jeszcze piękniejszy pod wodą. To szlak, który łączy lustrem wody podwodny świat instynktów i wyewoluowaną cywilizację: 10 tysięcy lat prawie niezmiennej biologicznie Biebrzy i 600 lat bardzo ciekawej, wielokulturowej i burzliwej historii Goniądza. Wystarczy unieść lub zanurzyć głowę.

Wnioski: Na obszarze gminy występuje dość rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna, która znajduje się w dobrym stanie technicznym. Organizowane są tu lokalne imprezy sportowe integrujące i aktywizujące mieszkańców. Dostępne są szlaki przyciągające na ten teren turystów.

W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu życia mieszkańców konieczny jest dalszy rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz oferty zagospodarowania czasu wolnego.

2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Na terenie Gminy Goniądz działalność kulturalną prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Goniądzu. GOK jest organizatorem zajęć dla dzieci i młodzieży, imprez kulturalnych dla dzieci i ich rodzin, a także odpowiada za organizację życia kulturalnego w gminie.

Działalność kulturalna prowadzona jest także w funkcjonujących na terenie gminy Świetlicach Wiejskich utworzonych uchwałą Rady Miejskiej w Goniądzu. Są to świetlice w miejscowościach: Białosuknia, Downary, Klewianka, Kramkówka Duża, Kramkówka Mała, Osowiec, Płochowo, Wólka Piaseczna.

Wnioski: GOK cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży, nadal jednak konieczne jest rozwijanie prowadzonej przez niego działalności kulturalnej. Konieczny jest także rozwój oferty Świetlic Wiejskich.

2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Służbę zdrowia w Gminie Goniądz stanowi Przychodnia Rejonowa w Goniądzu. Opiekę lekarską na poziomie specjalistycznym zapewnia przede wszystkim SP ZOZ w Mońkach. Na terenie Goniądza działa także punkt apteczny.

Liczba udzielonych porad w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy w ostatnim okresie wykazywała tendencję malejącą, co może być związane także z tym, że na skutek pandemii COVID-19 dostęp do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej był bardzo utrudniony.

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Goniądzu (OPS), który jest jednostką organizacyjną gminy. Analizując dane na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej można zauważyć spadek liczby osób potrzebujących. Sytuacja makroekonomiczna oraz wewnętrzna kraju może jednak spowodować wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej w przyszłości i wpłynąć

na konieczność przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

W Gminie Goniądz najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez OPS, w 2021 r. było kolejno: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność. Liczba osób w rodzinach objętych niebieską kartą wyniosła 60.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz działa Przychodnia Rejonowa, która zapewnia mieszkańcom podstawową opiekę medyczną. Dostępny jest także punkt apteczny.

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez GOPS, w 2021 r. było kolejno: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa Posterunek Policji w Goniądzu. Na terenie Gminy Goniądz funkcjonuje 6 jednostek ochotniczej straży pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Goniądzu, ul. Stary Rynek 7, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Downarach, Downary 30A, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna Klewiance, Klewianka 30C, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Białosukni, Białosuknia 25B, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Osowcu, Osowiec 59A, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Piasecznej, Wólka Piaseczna 8A, 19-110 Goniądz.

Wnioski: Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Posterunek Policji w Goniądzu oraz strażacy z 6 OSP.

2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE

W latach 2016-2021 dochody własne Gminy Goniądz przewyższały dochody majątkowe. Gmina pozyskała środki europejskie we wszystkich analizowanych latach, co pozwoliło jej zrealizować szereg inwestycji wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców. W latach 2016-2021 dochody gminy ulegały corocznemu zwiększeniu z wyjątkiem 2019 r., kiedy odnotowano jednoroczny spadek.

Największą sumę dochodów odnotowano w następujących działach:

- Dział 758 - Różne rozliczenia (41,08% dochodów ogółem w 2021 r.);
- Dział 855 – Rodzina (20,75% dochodów);
- Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (17,76% dochodów);
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (10,11% dochodów).

W latach 2016-2021 suma wydatków gminy systematycznie rosła. W budżecie przeważały wydatki bieżące. Analizując wydatki pod kątem poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej należy zauważyć, że największą sumę wydatków w 2021 r. odnotowano w:

- Dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (25,56% wszystkich wydatków w 2021 r.);
- Dziale 855 – Rodzina (22,04% wszystkich wydatków);
- Dziale 801 - Oświata i wychowanie (23,47% wydatków);
- Dziale 750 - Administracja publiczna (9,25%).

W analizowanym latach budżet gminy wykazywał nadwyżkę budżetową, z wyjątkiem roku 2018, kiedy odnotowano deficyt. Prognoza dochodów i wydatków Gminy Goniądz przyjęta uchwałą nr XLV/283/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 10.08.2022 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Goniądz na lata 2022-2035 wskazuje, że w kolejnych latach – oprócz 2022 r. – budżet wykazuje nadwyżkę a realizacja zaplanowanych przedsięwzięć inwestycyjnych nie spowoduje zachwiania finansów analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Wnioski: Do 2035 r. budżet Gminy Goniądz będzie wykazywał nadwyżkę budżetową, a więc analizowana jednostka samorządu terytorialnego będzie w stanie wygenerować środki z przeznaczeniem na niezbędne inwestycje rozwojowe.

2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT

Jako podsumowanie przeprowadzonej diagnozy oraz po uwzględnieniu badań ankietowych, przygotowano analizę SWOT. Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich

słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities)

i zagrożenia (threats).

S -> STRENGTHS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;
- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – w miarę korzystne położenie geograficzne oraz komunikacyjne; – znaczne walory środowiska przyrodniczego; – występowanie terenów cennych pod kątem turystycznym, w tym przebieg przez teren gminy rzeki Biebrzy; – liczne szlaki turystyczne, w tym szlak rowerowy Green Velo; – cenne zabytki architektoniczne, w tym Twierdza Osowiec; – duże walory kulturowe; – posiadanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących całość obszaru gminy; – przebieg przez teren gminy linii kolejowej z przystankami w Goniądzu i Osowcu 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający stan techniczny dróg (większość dróg gminnych posiada nawierzchnię nieutwardzoną); – niewystarczająca infrastruktura wodociągowa; – niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków i szczelnych szamb; – niewystarczający stan techniczny funkcjonującej oczyszczalni ścieków; – niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; – niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; – niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; – występowanie obszarów zdegradowanych wymagających interwencji; – znaczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych; – brak znaczących zasobów geologicznych; – występujące zagrożenie powodziowe terenów wzdłuż całego przebiegu rzeki Biebrzy i jej dopływów; – silne zagrożenie suszą znacznego obszaru gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – poprawa dostępności terenów i systemów komunikacji; – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołatourystycznego; – tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000); – małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii; – niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; – malejące dochody budżetu gminy na skutek zmian legislacyjnych

Sfera społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wzrastający poziom życia mieszkańców (coraz lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury); – duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; – funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury oraz Świetlic Wiejskich zapewniających zagospodarowanie czasu wolnego; – rosnąca liczba mieszkań; – stosunkowo niski poziom bezrobocia; – funkcjonowanie klubów seniora 	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne zmiany demograficzne (ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny); – starzenie się społeczeństwa; – niski udział mieszkańców pracujących poza rolnictwem; – niski poziom aktywności społecznej; – niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej; – niewystarczający system aktywizacji osób starszych oraz dorosłych; – niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych; – niewystarczająca oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży; – niedostateczne wyniki egzaminów zewnętrznych osiągane przez uczniów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; – rozwój rolnictwa ekologicznego; – wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne; – zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem a wysokością świadczeń socjalnych; – rosnące koszty pracy; – ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast; – niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy; – malejące dochody budżetu gminy na skutek zmian legislacyjnych

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – czyste środowisko naturalne; – wysokie walory środowiska naturalnego; – znaczny odsetek gospodarstw rolnych powyżej 15 ha; – wyznaczone tereny inwestycyjne; – uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące cały obszar gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców; – przewaga osób zatrudnionych w rolnictwie; – występowanie trudnych warunków dla rozwoju rolnictwa, zagrożenie wystąpieniem susz; – niewystarczający stan infrastruktury oraz bazy turystycznej; – niewystarczająca powierzchnia terenów inwestycyjnych; – zagrożenie powodziowe – możliwość zalania upraw
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; – wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, – transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okółoturystycznego; – tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy, brak jednej oferty turystycznej na terenie powiatu monieckiego; – niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; – zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem a wysokością świadczeń socjalnych; – rosnące koszty pracy

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – efektywny system gospodarki odpadami, funkcjonowanie PSZOK; – rozwój sieci wodociągowej; – wzrost długości odcinków utwardzonych na drogach przebiegających przez gminę; – podłączenie znacznej liczby budynków z terenu Miasta Goniądz do sieci kanalizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków i szczelnych szamb; – niewystarczająca infrastruktura wodociągowa; – niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; – niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; – niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; – niedostateczny stan techniczny zabytków; – niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie); – brak sieci gazowej; – niewystarczająca przepustowość istniejącej oczyszczalni związana z rosnącymi potrzebami mieszkańców
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej 	<ul style="list-style-type: none"> – przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000), – małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii, – zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – malejące dochody budżetu gminy

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie szlaków turystycznych; – funkcjonowanie placówek wychowania przedszkolnego; – funkcjonowanie publicznej i niepublicznej szkoły podstawowej z dobrą bazą dydaktyczną; – funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury zapewniającego zagospodarowanie czasu wolnego; – funkcjonowanie ośrodka zdrowia; – funkcjonowanie Ochotniczych Straży Pożarnych zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców; – działalność Posterunku Policji w Goniądzu; – rosnąca liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych; – funkcjonowanie klubów seniora 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczający poziom wiedzy mieszkańców; – stosunkowo niskie wyniki egzaminów ósmoklasisty; – niewystarczająca oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci; – niewystarczająca jakość usług medycznych dostępnych na terenie gminy; – niedostateczne wyposażenie jednostek OSP; – niewystarczający system aktywizacji osób starszych, dorosłych oraz młodzieży; – niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych; – niewystarczająca oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – zwiększenie współpracy Gminy Goniądz z organizacjami pozarządowymi; – przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> – zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego

3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY GONIĄDZ

3.1. WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju Gminy Goniądz jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2030. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej gminy.

Wizja rozwoju gminy została zdefiniowana następująco:

Gmina Goniądz to miejsce atrakcyjne do życia, pracy, wypoczynku oraz rekreacji, otwarte na potrzeby wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego, o wysokiej jakości usługach społecznych, rozbudowanej i proekologicznej infrastrukturze technicznej, korzystające z walorów otaczającej przyrody i mądrze gospodarujące jej zasobami.

Do roku 2030 Gmina Goniądz będzie czystym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar spójny społecznie i terytorialnie, bazujący na kapitale intelektualnym oraz potencjale turystycznym, zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców. Będzie to teren o zachowanych walorach krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych, zapewniający harmonijny rozwój poszczególnych miejscowości.

Gmina Goniądz posiada potencjał, który do tej pory był niewykorzystany: piękne położenie w sercu Biebrzańskiego Parku Narodowego, wspaniałą panoramę, bogatą tradycję historyczną związaną m.in. z faktem zamieszkiwania na tym terenie społeczności żydowskiej. Przed wojną Goniądz był bowiem typowym żydowskim sztetlem, jakich wiele znajdowało się na terenach Kongresówki oraz Cesarstwa Rosyjskiego na wschodzie Polski. W latach 90-tych XIX w. ludność pochodzenia żydowskiego w Goniądzu prawie dwukrotnie przewyższała ludność polską. Na 1880 Żydów było tylko 1053 katolików.

Żydzi zamieszkiwali głównie wokół Nowego i Starego Rynku. Zajmowali się przeważnie handlem i rzemiosłem. W czasie II wojny światowej zostali zamknięci w getcie znajdującym się w północnej części miasta, a następnie wywiezieni do obozu zagłady w Treblince. Całe dziedzictwo kulturowe, jakie po sobie zostawili, zostało zdewastowane. Jedynym śladem ich

obecności są resztki macew na cmentarzu żydowskim przy drodze do Downar. Odwiedzający Goniądz turyści nie zdają zatem sobie sprawy, że znajdują się w niegdysiejszym sztetlu, w którym żydowski świat żył według swoich żydowskich zasad w polskiej rzeczywistości.

Do 2030 r. Gmina Goniądz przeprowadzi działania mające na celu uwidocznienie wskazanego dziedzictwa historycznego m.in. poprzez nawiązanie współpracy z lokalnymi twórcami, organizacjami pozarządowymi i osobami kultywującymi tradycję. Organizowane będą imprezy plenerowe (np. pokazy kina plenerowego, festiwal Rock na Bagnie) i kulturalne zwiększające atrakcyjność gminy oraz podkreślające walory historyczne obszaru.

3.2. MISJA ROZWOJU

Misja rozwoju Gminy Goniądz została zdefiniowana następująco:

Gmina rozwijająca się w sposób dynamiczny w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, zapewniająca atrakcyjne warunki życia, pracy oraz wypoczynku wszystkim jej mieszkańcom oraz gościom.

Misja Strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Goniądz za pomocą wyznaczonych celów będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały w celu stworzenia kompleksowej poprawy warunków. Korzystne położenie geograficzne (przy drodze krajowej nr 65, drodze wojewódzkiej nr 670, planowanej drodze ekspresowej Via Carpatia, czyli S16, w dorzeczu rzeki Biebrzy) oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe (liczne obszary i obiekty podlegające ochronie, w tym Twierdza Osowiec, bogate tradycje) powodują, iż gmina jest atrakcyjnym miejscem, zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Gmina Goniądz aspiruje do wysoko rozwiniętej turystyki i agroturystyki poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zachowując i rozbudowując ład ekologiczny. Ponadto, gmina będzie dążyć do stworzenia warunków rozwoju dla handlu i gastronomii, zwłaszcza w sektorze rolnictwa, a także do wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego. Gmina

dążyć będzie do rozwiązywania problemów społecznych, stymulowania aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz podniesienia jakości życia mieszkańców oraz gości przybywających na teren gminy, zwiększenia oferty zagospodarowania czasu wolnego, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci i młodzieży oraz podniesienia poziomu edukacji. Gmina przystąpi także do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, co pozwoli na równomierny rozwój poszczególnych terenów przekładający się na poprawę warunków życia mieszkańców.

Ważnym aspektem będzie także rozwój infrastruktury technicznej, w tym przebudowa i modernizacja dróg oraz poprawa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Zmodernizowane zostaną stacje uzdatniania wody oraz oczyszczalnia ścieków w Goniądzu, wybudowane zostaną nowe przydomowe oczyszczalnie ścieków. Zapewniony będzie także rozwój infrastruktury drogowej, w tym chodników, dróg rowerowych, oświetlenia ulicznego.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w wielu sferach pokazuje bardzo pozytywne zjawiska zachodzące na terenie gminy (np. intensywnie prowadzone inwestycje, zwiększanie dostępu do infrastruktury technicznej). Analiza wewnętrznych czynników warunkujących zrównoważony rozwój gminy w wielu przypadkach pokazuje dynamiczne i prorozwojowe trendy. Jednak analiza czynników zewnętrznych wskazuje na pojawiające się zagrożenia zahamowania procesów przyczyniających się do dalszej, zrównoważonej polityki prorozwojowej gminy. Poglębiający się od wielu lat kryzys strefy euro, trwająca konsolidacja finansów publicznych oraz zmiany legislacyjne wpływające na uszczuplenie dochodów gminy, pandemia COVID-19 oraz obecne działania wojenne na Ukrainie, negatywnie wpływają na jednostki zarządzania administracją publiczną na wszystkich szczeblach. Wpływ ten odczuwają również mieszkańcy gminy, czyli konsumenci oraz przedsiębiorcy, którzy napotykają liczne problemy, w szczególności z uwagi na znaczny spadek dynamiki udzielanych kredytów przez banki, wzrost cen oraz problemy na rynku pracy. Czynnikiem zewnętrznym, które mogą utrzymać spowolnienie gospodarcze na rynkach Europy są pogarszające się perspektywy wzrostu dla krajów strefy euro, jak również ogólna niekorzystna sytuacja polityczna w niektórych krajach na świecie, która w sposób znaczący wpływa na wszystkie rynki finansowe. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań prewencyjnych oraz rozważnego planowania przyszłości gminy.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie celów, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych celów skoncentruje się działalność Gminy Goniądz przy współpracy z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

3.3. CELE STRATEGII

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Goniądz zostały wyznaczone następujące cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań:

Cel strategiczny I. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej

- Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury drogowej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego:
- Kierunki działań:
 - współpraca z zarządem dróg powiatowych, wojewódzkich oraz drogi krajowej przy ich przebudowie, rozbudowie i modernizacji,
 - modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej – budowa, przebudowa, rozbudowa, zmiana nawierzchni i modernizacja dróg,
 - budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
 - modernizacja i poprawa oznakowania istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych,
 - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego,
 - poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach,
 - zwiększenie ilości miejsc parkingowych,
 - zapewnienie dostępności przystanków komunikacji zbiorowej,
 - ograniczenie emisji CO₂ poprzez zwiększenie udziału ekologicznych środków transportu, w tym wykorzystywanych do dowożenia dzieci do szkół.

- Cel operacyjny I.2 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej:
- Kierunki działań:
 - budowa szamb lub oczyszczalni przydomowych przy zachowaniu odpowiednich warunków gruntowo-wodnych,
 - rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,
 - modernizacja stacji uzdatniania wody położonych na terenach wiejskich,
 - modernizacja oczyszczalni ścieków.
- Cel operacyjny I.3 Rozwój gminy w zakresie gospodarki przestrzennej:
- Kierunki działań:
 - inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania i inwestycji w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
 - uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
 - systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
 - rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
 - rewitalizacja obszarów zdegradowanych wymagających poprawy i przystosowania do pełnienia nowych funkcji.
- Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno-komunikacyjnych:
- Kierunki działań:
 - zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie Gminy Goniądz,
 - zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
 - nawiązanie współpracy z partnerami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne,
 - cyfryzacja urzędu gminy.

Cel strategiczny II. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz zmniejszenie skali występujących problemów społecznych

- Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu:
- Kierunki działania:
 - zapewnienie sprawnego systemu pomocy społecznej,
 - tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,

- współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu, wsparcie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy,
 - wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,
 - wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
 - wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową społeczności oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
 - podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
 - budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
 - zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy.
- Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności:
- Kierunki działania:
- stymulowanie wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
 - organizacja zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
 - wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja),
 - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli oraz pracowników urzędu gminy, w tym w zakresie zdolności cyfrowych,
 - wspieranie rozwoju kompetencji kluczowych – językowych, matematycznych, naukowo-technicznych, przedsiębiorczych, informatycznych, społecznych i obywatelskich.

- Cel operacyjny II.3. Podniesienie poziomu opieki zdrowotnej:
- Kierunki działania:
 - poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarских i stomatologicznych w szkołach,
 - poprawa jakości usług podstawowej opieki medycznej.
- Cel operacyjny II.4. Zwiększenie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej:
- Kierunki działania:
 - rozwój systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych), wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
 - rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
 - dostosowanie ilości placówek przedszkolnych i żłobkowych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności tych miejsc,
 - racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
 - podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
 - stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i żłobkowym.
- Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty:
- Kierunki działania:
 - modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
 - zapewnienie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
 - wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
 - wsparcie młodzieży mniej uzdolnionej (dodatkowe zajęcia wyrównawcze),

- budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (m.in. boisko wielofunkcyjne wraz z trybunami),
 - wspieranie form aktywności ruchowej dla dzieci i młodzieży,
 - rozwój oferty funkcjonujących Świetlic Wiejskich;
 - wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
 - poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,
 - likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
 - poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie zasobów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
 - promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
 - zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
 - zagospodarowanie terenów rekreacyjnych, w szczególności zlokalizowanych nad Biebrzą.
- Cel operacyjny II.6 Wzmocnienie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców:
- Kierunki działania:
- współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
 - integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
 - wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
 - wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
 - promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
 - wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
 - wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy z nowo osiedlonymi,
 - poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych,

- rewitalizacja obszarów zdegradowanych, podniesienie poziomu kapitału społecznego na tym terenie,
- wspieranie i promowanie działalności istniejących kół gospodyń wiejskich, klubów seniora oraz tworzenie kolejnych,
- wspieranie i promowanie lokalnych twórców.

Cel strategiczny III. Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców

- Cel operacyjny III.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw:
- Kierunki działania:
 - wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego Gminy Goniądz,
 - wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej w kierunku działalności nierolniczej,
 - zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
 - wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy.
- Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła:
- Kierunki działania:
 - stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
 - pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
 - wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii,
 - wspieranie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o lokalne produkty;
 - wspieranie rolnictwa ekologicznego.
- Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie:
- Kierunki działania:

- wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
- budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych,
- utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków,
- wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych,
- budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo,
- współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół zbiorników wodnych pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, zagospodarowanie plaży, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
- wspieranie utworzenia wraz z innymi gminami zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
- poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
- wykorzystanie potencjału lokalnych kapel, zespołów ludowych, śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
- stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej, jak również konferencyjnej,
- organizacja imprez plenerowych, wydarzeń kulturalnych,
- organizacja rajdów pieszych, rowerowych i ich promocja,
- rozwój gminnej infrastruktury turystycznej, w tym zagospodarowanie przedpola Twierdzy Osowiec,
- nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, racjonalna gospodarka zasobami oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców:
- Kierunki działań:
 - zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
 - uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
 - dalsza realizacja programu usuwania azbestu,
 - wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
 - wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,

- promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,
- modernizacja stacji uzdatniania wody,
- modernizacja oczyszczalni ścieków,
- budowa szamb na terenach o rozproszonej zabudowie lub oczyszczalni przydomowych przy zachowaniu odpowiednich warunków gruntowo-wodnych,
- prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
- edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
- wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno-środowiskowych,
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, komunalnych oraz obiektów indywidualnych i budynków wielorodzinnych;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska,
- monitorowanie oraz przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk śmieci, likwidacja istniejących wysypisk,
- zmeliorowanie użytków rolnych dla zwiększenia retencji glebowej, nie pogarszając stanu środowiska, z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia celów środowiskowych w jednolitych częściach wód,
- promocja Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,
- budowa sieci gazowniczej (uzależniona od realizacji inwestycji w zakresie sieci przesyłowej),
- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia lub odtwarzania naturalnej retencji,
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
- opracowanie lub aktualizacja dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska, w tym obejmujących zagadnienia gospodarki wodami,
- doposażenie jednostek OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy,
- remont remiz OSP.

- Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych:
- Kierunki działań:
 - odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy,
 - zagospodarowanie przedpoła Twierdzy Osowiec,
 - utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków.
- Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:
- Kierunki działań:
 - zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
 - promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
 - wspieranie przedsięwzięć dotyczących budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
 - modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego,
 - zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska.
- Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia:
- Kierunki działań:
 - zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej,
 - organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,
 - wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
 - promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
 - organizacja akcji sprzątania świata,
 - organizacja akcji informacyjnych,
 - organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Kształt merytoryczny strategii rozwoju gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

3.4. PLANOWANE PROJEKTY

W ramach prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Goniądz zostały sformułowane zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji do 2030 r. Planowane inwestycje przedstawiają się następująco:

- 1) Poprawa jakości powietrza poprzez usprawnienie warunków ruchu drogowego w Gminie Goniądz - sercu Biebrzańskiego Parku Narodowego – planowany termin realizacji: 2022-2023;
- 2) Cyfrowa Gmina – planowany termin realizacji: 2022-2023;
- 3) Rozbudowa ulic gminnych: Mostowa, Piotra z Goniądza, Witosa w mieście Goniądz – planowany termin realizacji: 2022-2023;
- 4) Częściowa modernizacja oczyszczalni ścieków w Goniądzu – planowany termin realizacji: 2023;
- 5) Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – planowany termin realizacji: 2023-2025;
- 6) Poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości, w których funkcjonowały bPPGR w Gminie Goniądz – planowany termin realizacji: 2023-2024;
- 7) Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Downarach, Osowcu, Białosukni, Wroceniu i połączenie istniejących sieci wodociągowych ze sobą, tj. Goniądz z Downarami i Osowcem, Wroceń z Białosuknią oraz Białosuknia z Goniądzem – planowany termin realizacji: 2024-2027;
- 8) Utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków – planowany termin realizacji: 2025-2026;
- 9) Budowa ciągu pieszo-jezdnego w Goniądzu nad Biebrzą – od m. Szafranki, przez bulwary miejskie, ul. Nadbiebrzańską, Dolistowską do m. Dawidowizna – planowany termin realizacji: 2025-2027;
- 10) Zagospodarowanie przedpoła Twierdzy Osowiec – Fortu II Zarzeczno – planowany termin realizacji: 2023-2026;
- 11) Kontynuacja działań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest - planowany termin realizacji: 2025-2027;
- 12) Zagospodarowanie terenu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu (budowa boiska wielofunkcyjnego i trybun) – planowany termin realizacji: 2026-2028;

- 13) Rewitalizacja Parku Miejskiego w Goniądzu – etap II – planowany termin realizacji: 2025-2028;
- 14) Dalsze prace związane z przebudową i budową ciągów chodników dla pieszych w pasie dróg gminnych na terenach wiejskich gminy – planowany termin realizacji: 2023-2030.

Wskazane powyżej inwestycje są już skonkretyzowane, jednak w miarę pojawiania się kolejnych potrzeb oraz możliwości pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, na terenie Gminy Goniądz realizowane będą także inne projekty zgodne z celami i kierunkami działań wskazanymi w rozdziale 3.3. przedmiotowej Strategii.

4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

W celu monitorowania realizacji określonych w Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 celów, określono następujące mierniki:

Cel strategiczny I. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej:

- długość wyremontowanych i zmodernizowanych dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych (km),
- długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych (km),
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej w % ludności ogółem (%),
- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba zmodernizowanych komunalnych oczyszczalni ścieków (szt.),
- powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha),
- powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej (ha),
- powierzchnia terenów zdegradowanych poddanych zabiegom rewitalizacyjnym (ha),
- liczba wdrożonych e-usług (szt.),
- liczba zakupionych ekologicznych autobusów (szt.),
- liczba wybudowanych miejsc parkingowych (szt.).

Cel strategiczny II. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz zmniejszenie skali występujących problemów społecznych:

- liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych (osoba),
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej (osoba),
- liczba dzieci w przedszkolach (osoba),
- liczba dzieci w punktach żłobkowych/ żłobkach (osoba),
- wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformacyjnych) (PLN),
- liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba godzin zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych (godzina),

- liczba wybudowanych nowych elementów infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (szt.),
- liczba działań zorganizowanych w ramach Świetlic Wiejskich (szt.),
- liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo (szt.),
- liczba zorganizowanych imprez sportowych (szt.),
- liczba stworzonych terenów rekreacyjnych (szt.),
- liczba działających na terenie gminy kół gospodyń wiejskich (szt.),
- liczba działających na terenie gminy klubów seniora.

Cel strategiczny III. Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców:

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych (szt.),
- liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem (szt.),
- liczba zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego i rzemiosła (szt.),
- liczba przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji (szt.),
- liczba obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych (szt.),
- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej (PLN),
- liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy (szt.),
- liczba wybudowanych/rozbudowanych szlaków turystycznych (szt.),
- liczba wybudowanych punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo (szt.).

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych:

- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba zmodernizowanych komunalnych oczyszczalni ścieków (szt.),
- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację (szt.),
- liczba obiektów indywidualnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba obiektów komunalnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),

- liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych (szt.),
- liczba gospodarstw domowych korzystających z ekologicznych technologii grzewczych (szt.),
- liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnej (szt.),
- powierzchnia zrekultywowanych terenów przyrodniczo zdegradowanych (ha),
- liczba zorganizowanych działań podnoszących świadomość ekologiczną (konkursy, akcje informacyjne) (szt.),
- liczba doposażonych jednostek OSP (szt.),
- powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych (ha),
- powierzchnia obszarów możliwych do wykorzystania do zwiększenia retencji na gruntach rolnych (ha),
- ilość zagospodarowanych wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (m³).

5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII

5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Wynika on przede wszystkim z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Gminy Goniądz oraz pozostałych dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie regionalnym tj. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stworzony został w oparciu o elementy stanowiące aspekty struktury gminy takie jak:

- System przyrodniczy,
- System osadniczy,
- System transportowy,
- Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne gminy,
- Zidentyfikowane obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej,
- Rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej gminy.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego Gmina Goniądz została wskazana jako **wiejski obszar funkcjonalny, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo (obszar węzłowy), obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi** (tereny nad Biebrzą), **obszar terenów zamkniętych** obejmujący elementy Twierdzy Osowiec.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wskazuje też, że miasto Goniądz wchodzi w skład sieci osadniczej obszarów wiejskich, które tworzą małe miasta (z wyłączeniem powiatowych) i wsie gminne z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych (ponadstandardowych). Zgodnie z zapisami analizowanego dokumentu miasto Goniądz stanowi ośrodek ponadlokalny z infrastrukturą turystyki i wypoczynku o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, bazującym na unikalnych walorach Biebrzańskiego Parku Narodowego w sieci Natura 2000, dziedzictwie kulturowym miasta i rozwiniętej infrastrukturze hotelarskiej. Na terenie Gminy Goniądz wyodrębniono także:

- wieś z infrastrukturą funkcji standardowych mieszkalnictwa zagrodowego i nierolniczego oraz gospodarczych nierolniczych, a także z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych publicznych i gospodarczych, do której zaliczono miejscowość Osowiec-Stacja;
- wieś o standardowych funkcjach podstawowych (mieszkaniowo-rolniczych) z funkcjami ponadlokalnymi, do której zaliczono Osowiec Twierdzą.

Teren gminy został także wskazany jako rejon turystyczny o znaczeniu międzynarodowym, ponieważ obejmuje on Dolinę Biebrzy z unikalnym Biebrzańskim Parkiem Narodowym, predysponowanym do rozwoju turystyki krajoznawczej, przyrodniczej i kulturowo-etnicznej oraz wypoczynku.

Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne gminy

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy identyfikuje się kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny oraz przewagę konkurencyjną gminy, przez co stanowią one szczególnie istotne miejsca, obiekty czy dziedziny w zakresie jej rozwoju. Zagadnienia, które mogły zostać przedstawione w sposób przestrzenny umieszczone zostały na modelu, natomiast pozostałe elementy znalazły się w jego części opisowej.

Ośrodek gminny – stanowi on obszar największego rozwoju gminy, w obrębie którego następować będzie wzrost usług oraz przewagi konkurencyjnej gminy. Goniądz pełni funkcję podstawowego ośrodka kulturalnego, administracyjnego, usługowego i turystycznego gminy. To tutaj skupione są główne podmioty administracyjne oraz jednostki edukacyjne. W Goniądzu skupione są także podmioty usługowe i przemysłowe.

Obszary o potencjale dla rozwoju turystyki – to obszary położone wzdłuż rzeki Biebrzy, w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego, Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” oraz obszarów Natura 2000 „Dolina Biebrzy” PLH200008 i „Ostoja Biebrzańska” PLB200006. Istotne są także tereny wchodzące w skład Twierdzy Osowiec mającej potencjał turystyczny o zasięgu międzynarodowym.

W ich obszarach planuje się szczególny rozwój turystyki letniskowej, z wykorzystaniem istniejących cieków wodnych, a także rozwój szlaków i ścieżek rowerowych, punktów widokowych zapewniających możliwości rozwoju i promocji atrakcji turystycznych Gminy Goniądz. Planowane jest także zagospodarowanie przedpola Twierdzy Osowiec – Fortu II Zarzecznego oraz utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków.

Poprawa jakości dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą – szczególnie ważna, z punktu widzenia rozwoju sieci transportowej w gminie, jest także systematyczna poprawa jakości

dróg, chodników, ścieżek rowerowych i oświetlenia. Działania te wpłyną na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz przebywających na terenie gminy turystów, a także spowodują zwiększenie bezpieczeństwa na terenie gminy.

Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – dla podnoszenia atrakcyjności zamieszkania w gminie, zwiększania jakości życia mieszkańców oraz ochrony istniejących zasobów wodnych, szczególnie ważnym zadaniem jest systematyczne podnoszenie jakości gospodarki komunalnej w gminie. W Strategii zaplanowano działania mające na celu zwiększenie dostępności do ww. sieci, wraz z poprawą jej jakości i funkcjonowania, a także zapewnieniem odpowiedniego odbierania ścieków poprzez modernizację oczyszczalni komunalnej oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Rozwój odnawialnych źródeł energii, zwiększenie wykorzystania ekologicznych źródeł energii – dla zwiększenia atrakcyjności gminy konieczna jest realizacja zadań mających na celu zmniejszenie niskiej emisji generowanej przez nieekologiczne źródła ogrzewania domów. W tym celu w ramach Strategii zaplanowano szereg przedsięwzięć mających na celu zachęcenie mieszkańców do korzystania z odnawialnych źródeł energii oraz wymiany źródeł ciepła na ekologiczne. Ważna w tym zakresie będzie także edukacja mieszkańców.

Zidentyfikowane obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej

Na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wyodrębniono również obszary problemowe wymagające szczególnego wsparcia w zakresie kształtowania polityki przestrzennej w gminie. Wśród nich znalazł się obszar zagrożenia kumulacją negatywnych zjawisk wpływających na środowisko przyrodnicze. Są to obszary zlokalizowane w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego, obszarów Natura 2000, obszaru chronionego krajobrazu, gdzie prowadzenie działalności rolniczej oraz realizacja inwestycji jest regulowana przepisami prawa obowiązującymi na wskazanych terenach. Jako obszar problemowy wskazano także tereny zagrożone wystąpieniem powodzi.

Rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej

W Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 uwzględnia się ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie zawarte w dokumentach strategicznych ustalonych na poziomie województwa.

Na terenie gminy występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz korytarze ekologiczne stanowiące sieć ekologiczną województwa (opisane w rozdziale 2.1.4. Walory przyrodnicze).

Znaczna część gminy położona jest na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią 1% z map zagrożenia powodziowego od strony rzeki.

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie:

1) Tereny zabudowane o wiodących funkcjach zabudowy mieszkaniowej:

Głównymi ustaleniami i rekomendacją dla obszarów zabudowy mieszkaniowej jest wytyczenie nowych miejsc rozwoju zabudowy jednorodzinnej z uwzględnieniem dostępu do usług i infrastruktury technicznej, zapewnienie odpowiedniej komunikacji zbiorowej, tworzenie stref wypoczynkowo-rekreacyjnych w pobliżu zabudowy mieszkaniowej. Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla funkcji mieszkaniowej, ograniczonych do granic posiadanej działki budowlanej oraz rozwój zaplecza rekreacyjnego i terenów zielonych.

2) Tereny istniejącej zabudowy letniskowej, projektowane tereny zabudowy letniskowej:

Główną rekomendacją jest zezwolenie na lokalizację na tych terenach domków letniskowych, placów zabaw, parkingów, pomostów, elementów małej architektury, wyznaczonych miejsc ogniskowych, zieleni urządzonej.

3) Tereny użytkowane rolniczo:

Rekomenduje się zachowanie istniejących upraw rolnych oraz obszarów zielonych, przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz wykorzystanie terenów rolniczych do prowadzenia gospodarstw agroturystycznych.

4) Tereny zieleni oraz miejsca aktywności:

Główną rekomendacją i ustaleniem jest stworzenie nowych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych. Nie należy zapominać także o istniejących już obszarach zielonych, stanowiących główny system przyrodniczy gminy, które wymagają systematycznej pielęgnacji i ochrony. Ważne jest także urządzenie nowych terenów zielonych.

5) Tereny usług sportu i rekreacji:

Rekomenduje się dalszy rozwój i modernizację infrastruktury sportowej, zagospodarowanie terenu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu (budowa boiska wielofunkcyjnego i trybun).

6) Tereny rozwoju zabudowy usługowej:

Rekomenduje się tworzenie nowych przestrzeni przeznaczonych do świadczenia usług, tym usług turystycznych, zapewnienie dobrej komunikacji poprzez inwestycje w układ drogowy, komunikację zbiorową, trasy piesze oraz rowerowe. Istotne jest także zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc parkingowych przy instytucjach oraz obiektach handlowo-usługowych, a także w miejscach turystycznych.

7) Infrastruktura techniczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie infrastruktury technicznej zaliczyć można przede wszystkim rozbudowę/modernizację sieci wodociągowej, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb, modernizację oczyszczalni ścieków w Goniądzu, modernizację stacji uzdatniania wody, a także poprawę stanu technicznego dróg. Niezbędne jest także zapewnienie lepszego oświetlenia dróg, budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych.

8) Sfera społeczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie sfery społecznej zaliczyć można dalszy wzrost zaangażowania i świadomości społecznej mieszkańców gminy, rozbudowę infrastruktury turystycznej, a także stworzenie warunków do opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży. Istotny jest także rozwój systemu wsparcia najbardziej potrzebujących poprzez rozbudowę zasobu komunalnego, realizację działań aktywizujących i integrujących mieszkańców. Konieczny jest także rozwój działalności kulturalnej oraz edukacyjnej w celu poprawy wyników osiąganych przez uczniów w egzaminach zewnętrznych.

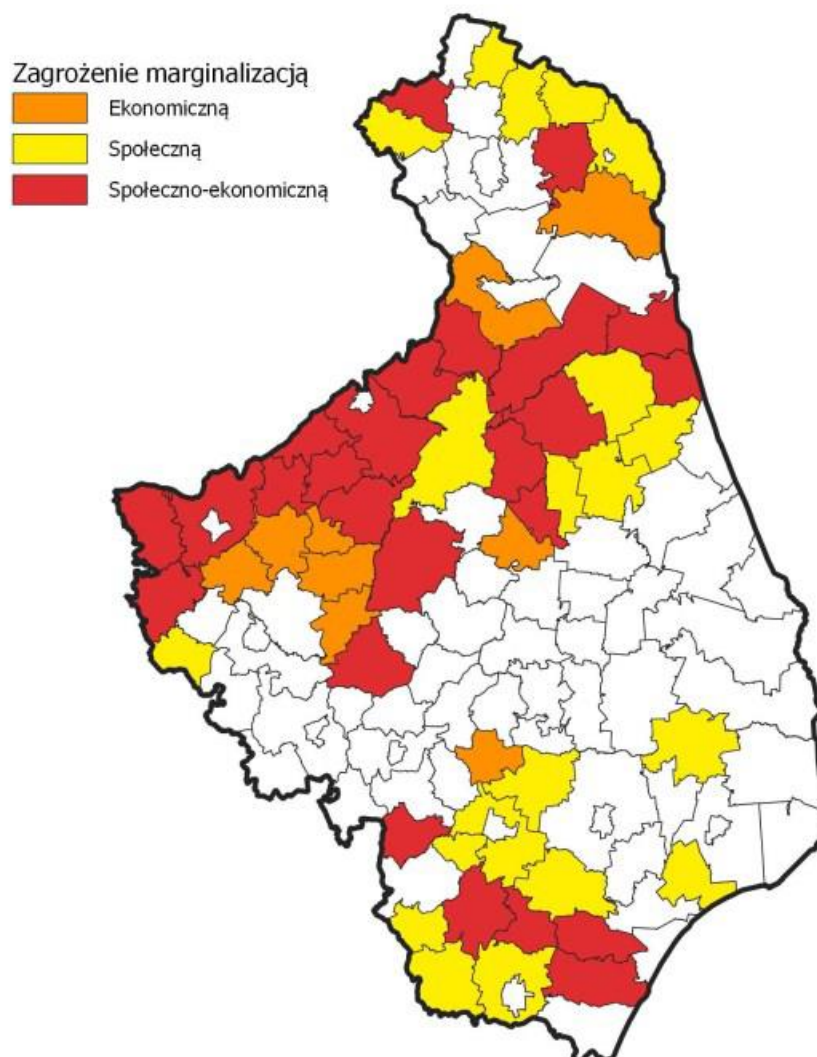
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Goniądz zaprezentowano w załączniku nr 1 do niniejszej Strategii.

5.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Gmina Goniądz została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjętej uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r. jako obszar strategicznej interwencji – **obszar zagrożony trwałą marginalizacją ze względu na kumulację problemów społecznych.**

Zgodnie z zapisami Strategii, planowana interwencja na obszarach zmarginalizowanych powinna prowadzić do osiągnięcia konkretnych celów, takich jak: rozwój lokalnych firm, wzrost liczby miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców, wzrost bazy dochodowej samorządów terytorialnych. Na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją kluczowe będzie realizowanie celu operacyjnego 1.3 dotyczącego lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności nastawionej na rozwój ekologicznych form produkcji rolniczej i powiązany z nim rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości. Przedsiębiorczość na części obszarów może wiązać się także z lokalnymi produktami turystycznymi, jak również z działaniami związanymi z rozwojem odnawialnych źródeł energii i energetyki rozproszonej (cel operacyjny 1.4 *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*). Istotne jest także wzmocnienie powiązań funkcjonalnych gmin wiejskich z miastami oraz poprawa dostępności usług publicznych (inwestycje w niezbędną infrastrukturę – cel operacyjny 2.3), a także poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych w zakresie zarządzania rozwojem i zdolności do nawiązywania współpracy. Zapewnienie trwałych podstaw rozwoju obszarów zagrożonych marginalizacją będzie wymagało włączenia się poszczególnych gmin w szersze procesy rozwojowe, tworzenie partnerstw ponadlokalnych, co oznacza duże zaangażowanie w realizację celu operacyjnego 3.1 *Dobre zarządzanie*. W przypadku gmin położonych wzdłuż granicy zewnętrznej UE, podejmowane działania będą koncentrować się na zmniejszaniu ich peryferyjności, poprzez poprawę dostępności do lokalnych i regionalnych ośrodków rozwoju oraz nawiązywanie współpracy transgranicznej (cel operacyjny 3.4 *Gościnny region*).

Rysunek 1. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie podlaskim wg gmin

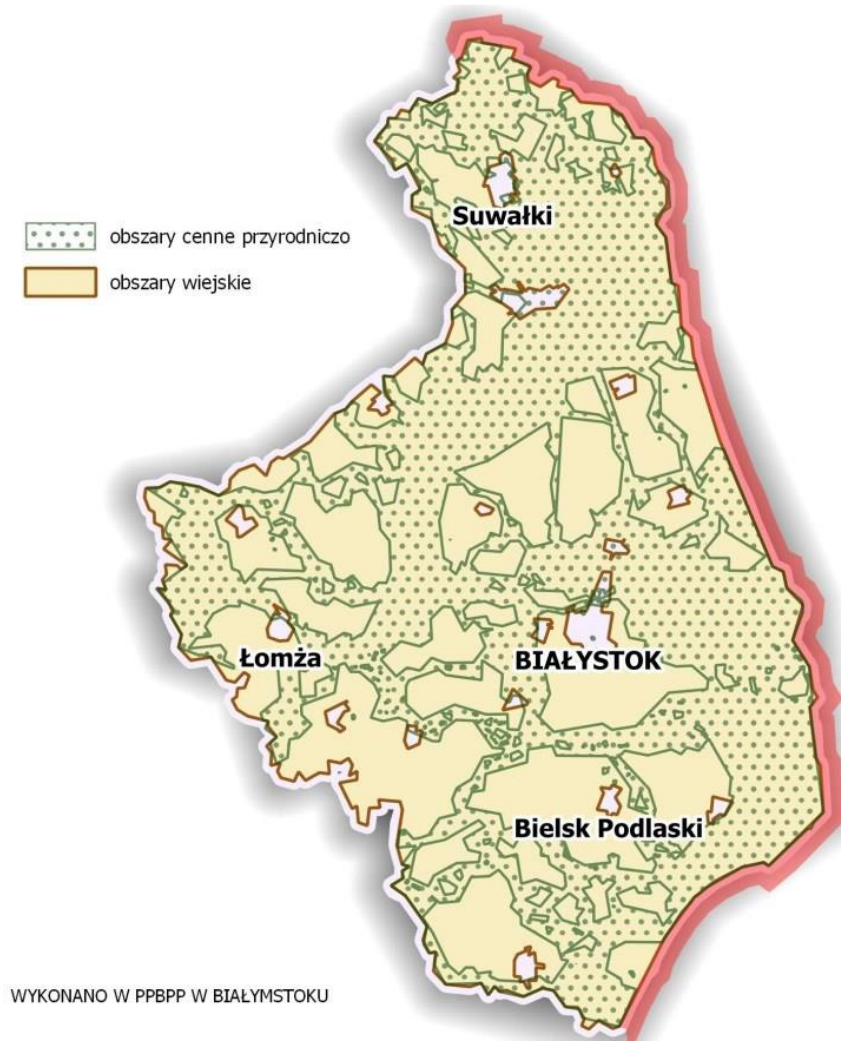

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Ponadto Gmina Goniądz została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 jako **obszar wiejski, w tym przyrodniczo cenny**. Zakres interwencji na tym obszarze powinien obejmować wachlarz instrumentów podnoszących jakość życia mieszkańców. Będzie temu służyć m.in. rozwój i unowocześnienie szkolnictwa począwszy od etapu przedszkolnego aż do kształcenia ustawicznego, rozwój infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i wodno-kanalizacyjnej. Niezbędne są działania dotyczące przywracania funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich w ramach odnowy wsi. Ważne będą działania promujące przedsiębiorczość i umiejętności konkurencyjne na rynku pracy. W odniesieniu do rolnictwa szczególne zagrożenie zaczyna stanowić brak wody. Stąd ważna jest mała retencja, program zalesień terenów nieużywanymi rolniczo, ale też ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze. Istotną kwestią pozostaje także poprawa struktury obszarowej gospodarstw. Ze względu na przyjęty

w regionie model energetyki rozproszonej, w dalszym ciągu należy wspierać inwestycje dotyczące produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, co będzie możliwe poprzez działania podejmowane w ramach realizacji celu operacyjnego 1.4 *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*. Polityka regionalna w stosunku do obszarów wiejskich powinna być oparta na inicjatywach lokalnych, rozwijających kapitał społeczny. W gminach, które są objęte szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo (m.in. obszary Natura 2000), co w wielu przypadkach może stanowić istotną barierę ich rozwoju, m.in. poprzez ograniczenia organizacyjne, społeczne, prawne i zwiększone koszty inwestycji, należy kontynuować działania z jednej strony dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych, z drugiej zaś wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. Rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego. Na obszarach wiejskich zasadne będzie koncentrowanie się na realizacji działań służących realizacji celów operacyjnych związanych z przestrzenią wysokiej jakości (cel operacyjny 2.3.), a także rozwojem przedsiębiorczości (cel operacyjny 1.3.) w powiązaniu z aktywizacją mieszkańców (cel operacyjny 2.2.), szczególnie w zakresie wspierania mieszkańców w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. W obszarze przedsiębiorczości można liczyć na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 2. Obszary wiejskie w województwie podlaskim, w tym przyrodniczo cenne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców gminy. Ich koordynacja należy do obowiązków władzy wykonawczej, czyli Burmistrza Goniądza. Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności:

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy Strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Miejską w Goniądzu,
- zapewnianie promocji strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi, pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Burmistrz Goniądza będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez pracowników Urzędu Miejskiego oraz gminne jednostki organizacyjne. Ponadto w Strategii znajdują się działania, za których realizację odpowiadać mogą organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, a także partnerzy społeczno-gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą Goniądz i pozostałymi zainteresowanymi. W związku z tym wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii, będą aktywnie współpracować z Gminą Goniądz w celu realizacji założeń przedmiotowego dokumentu strategicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków

finansowych, projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecanie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

Dodatkowo, rekomendowane jest również przyjęcie i – w miarę potrzeb - aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska, rewitalizacji, gospodarki niskoemisyjnej oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Goniądz. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej gminy, co umożliwi wszystkim zainteresowanym zapoznanie się z jej treścią.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągnięcia celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów. Ewaluacji podlegać będzie: materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen; oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Burmistrz Goniądza, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań. Informacje o realizacji Strategii będą zawarte w sporządzanym rokrocznie raporcie o stanie gminy.

Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego celu i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji. W ostatnim roku badania stopnia realizacji założeń Strategii, tj. 2030 r. sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- a) z programów pomocowych UE,
- b) z programów rządowych,
- c) z budżetu państwa,
- d) z budżetu Gminy Goniądz,
- e) z budżetu partnerów projektów,
- f) ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych,
- g) z krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
- h) od instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach bieżącej działalności gminy. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami organizacyjnymi, spółkami komunalnymi, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

Gmina Goniądz zakłada ponadto pozyskanie środków finansowych z funduszy europejskich, w tym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027. W chwili tworzenia Strategii wskazany program oraz inne dokumenty regulujące finansowanie projektów ze środków europejskich znajdują się w fazie konsultacji i zatwierdzania, wobec czego dla zadań przewidzianych w Strategii nie wskazano konkretnych źródeł finansowania.

8. PROCES TWORZENIA STRATEGII

Pierwszym etapem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 było przyjęcie uchwały nr XL/246/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 09.02.2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym konsultacji. Na podstawie przedmiotowej uchwały przeprowadzono konsultacje. Dotyczyły one przede wszystkim zagadnień związanych z opracowaniem Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz. Miały one charakter badań ankietowych, a także organizacji warsztatów strategicznych z mieszkańcami w celu określenia misji, wizji, celów i działań strategicznych. Informacja o terminie i przedmiocie konsultacji została zamieszczona na stronie internetowej Gminy Goniądz. Podczas badania ankietowego zebrano 69 ankiet.

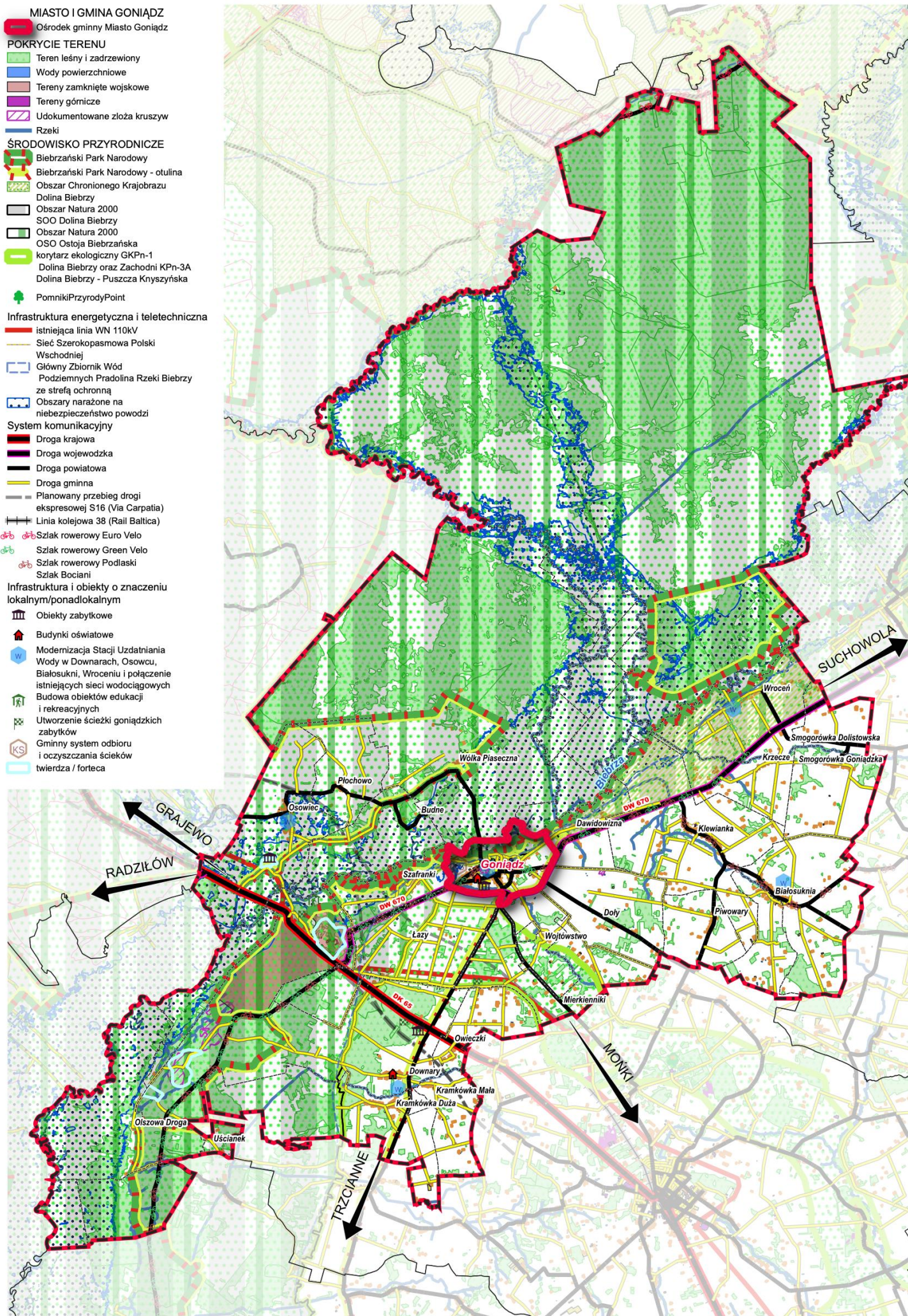
W kolejnym etapie prac została przygotowana Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz oraz projekt Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030, które następnie zostały skierowane do konsultacji z mieszkańcami, przedstawicielami sąsiednich gmin, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Uwagi i wnioski można było składać w terminie od dnia 23.11.2022 r. do dnia 27.12.2022 r. Nie wpłynęły żadne uwagi od sąsiednich gmin ani od mieszkańców. W piśmie z dnia 16.12.2022 r., znak: BI.RZP.418.38.2022.GB) Zastępca Dyrektora RZGW w Białymstoku także nie zgłosił uwag do dokumentów.

Następnie przedłożono dokument Zarządowi Województwa Podlaskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Pozytywną opinię uzyskano dnia 19.01.2023 r. (uchwała nr 317/5872/2023 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 19.01.2023 r. w sprawie wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie). W ostatecznej wersji dokumentu przedłożonego do przyjęcia przez Radę Miejską w Goniądzu usunięto także drobne uchybienia wskazane przez Zarząd Województwa Podlaskiego.

9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

TABELA 1. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH (JCWP) NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.	15
TABELA 2. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPD) NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	16
TABELA 3. STAN LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY GONIĄDZ	20
TABELA 4. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY GONIĄDZ W LATACH 2016-2021	22
TABELA 5. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY GONIĄDZ W LATACH 2016-2021	23
TABELA 6. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	24
 RYSUNEK 1. OBSZARY ZAGROŻONE TRWAŁĄ MARGINALIZACJĄ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM WG GMIN	 65
RYSUNEK 2. OBSZARY WIEJSKIE W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM, W TYM PRZYRODNICZO CENNE.	67

ZAŁĄCZNIK NR 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ

Uzasadnienie

W celu prawidłowego administrowania Gminą niezbędne jest podejmowanie wielu działań i decyzji ważnych przede wszystkim dla lokalnej społeczności. Aby prowadzić efektywne i przynoszące wymierne korzyści, a także zaspokajające potrzeby społeczności lokalnej działania, fundamentalne znaczenie ma opracowanie skrojonego na miarę planu działania jednostki, który wyznaczać będzie kierunki jej rozwoju.

Prace nad przedkładanym Radzie Miejskiej dokumentem zapoczątkowano w lutym 2022 r. z chwilą podjęcia Uchwały Nr XL/246/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 9 lutego 2022 r. w sprawie *przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022 – 2027 z perspektywą do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji*. Od tamtego momentu przeprowadzono wiele prac, związanych z pozyskiwaniem i usystematyzowaniem danych wyjściowych dotyczących gminy, przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, wnioskowano o wydanie szeregu opinii organów zewnętrznych, w tym opinii dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Proces przygotowania strategii uwzględniał również ocenę jej oddziaływania na środowisko. Opinię w tym zakresie wydali: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Goniądz...* został też skierowany do Zarządu Województwa Podlaskiego. Podjęta Uchwała Nr 317/5872/2023 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 19 stycznia 2023 r. w sprawie wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia w projekcie „*Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030*” ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, potwierdziła spójność opracowanego projektu dokumentu na poziomie gminnym z dokumentami na poziomie województwa: ze *Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030* oraz z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego*.

Efektom przeprowadzonych prac jest przedkładany dziś Państwu dokument: *Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022 – 2027 z perspektywą do roku 2030*. Dokument ten jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Jest to podstawowy plan działania samorządu lokalnego, określający strategiczne cele i takie kierunki oraz priorytety, które są niezbędne do realizacji przyjętych założeń w przestrzeni gminy. Przedstawiany do przyjęcia dokument umożliwia określenie skutecznych i racjonalnych działań, które mają wpływ na rozwój całego obszaru, w zakresie przedsiębiorczości, jakości życia czy pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców.

Strategia

to zbiór informacji na temat długoterminowych uwarunkowań przyjętych przez gminę oraz sposobów rozwiązywania pojawiających się problemów. Podejmowane w *Strategii* działania umożliwią efektywne wykorzystanie zasobów i minimalizowanie zagrożeń występujących na terenie gminy. Rozwój terytorialny danego obszaru determinują zarówno czynniki endogeniczne, jak i egzogeniczne, dlatego podstawę do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022 – 2027 z perspektywą do roku 2030* stanowiła *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz*. Analiza ta umożliwiła wskazanie trendów, które miały miejsce na przestrzeni ostatnich lat. Dane, które poddano badaniom pozwoliły na wskazanie mocnych i słabych stron gminy oraz jej problemów i potencjałów. To z kolei stanowiło podstawę do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju, które zostały zawarte w *Strategii*.

Dzięki dokumentowi: *Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022 – 2027 z perspektywą do roku 2030*, wszelkie inwestycyjne zamierzenia i ustalenia przyjmują jednolitą formę i treść, co zmniejsza ryzyko ich nietrafionych interpretacji oraz uwiarygadnia plany rozwoju przed mieszkańcami i innymi interesariuszami, w tym podmiotami zewnętrznymi (instytucjami, inwestorami itd.). *Strategia* tworzy ramy rozwoju lokalnego, dzięki którym łatwiej wykonywać działania, pozyskiwać partnerów do współpracy, a przede wszystkim, aplikować o zewnętrzne środki finansowe.